

Maandoverzicht no. 6 - 1966

(Tijdvak 1-6-1966 t/m 30-6-1966)

I N H O U D

Blz.

I.	<u>Communisme Internationaal</u>	
	De persoonsverheerlijking van Mao Tse-toeng	1
	De originaliteit van Mao	4
	"De Gedachten van Mao, een bron van inspiratie"	7
II.	<u>Activiteiten van de communistische partij Nederland</u>	
	De recente onlusten in Amsterdam	11
	De partij en de gebeurtenissen rond 14 juni	18
	De pro-Chinese oppositie in en rond de CPN	21
	Conflict bij de ADM	23
	De CPN en de Gemeenteraadsverkiezingen	24
III.	<u>Activiteiten van de communistische hulporganisaties</u>	
	Discussie in de vredesbeweging	32
	De NVB-stertocht	36
	Protesten tegen de invrijheidstelling van Lages	37
	Cultureel verdrag met de Sowjet-Unie	37
IV.	<u>Andere Groeperingen</u>	
	De PSP en de gemeenteraadsverkiezingen	40
	Een provo in de Amsterdamse gemeenteraad	43
	Activiteiten inzake Vietnam	44
	Jongerendemonstratie tegen politiebeleid	46
	Rechts-extremisme: parallel NPD-Boerenpartij?	47
	<u>Overzicht Buitenlandse reizen</u>	49
	<u>Stakingsoverzicht juni 1966</u>	51
	<u>Agenda</u>	53
	<u>Bijlage: Overzicht verkiezingsuitslagen</u>	

H O O F D S T U K I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

De persoonsverheerlijking van Mao Tse-toeng

"Toen ik in het voorjaar van 1958 bevorderd werd tot pelotonscommandant", schreef een zekere enkele maanden geleden in een Chinees tijdschrift voor filosofie, "kwam ik, onervaren als ik was, voor vele problemen te staan die ik niet wist op te lossen. Nadat ik echter Mao's verhandeling 'Over de Tegenstellingen' had bestudeerd, begon ik in te zien dat al deze problemen in feite 'tegenstellingen' waren.

Ik begreep, dat al het bestaande uit tegenstellingen bestond, dat nieuwe tegenstellingen te voorschijn kwamen zodra de vorige waren opgelost, maar dat dit noodzakelijk en onvermijdelijk was: slechts doordat zich voortdurend tegenstellingen ontwikkelden en tot een oplossing werden gebracht kon er van vooruitgang sprake zijn.

Door de studie van 'de algemeenheid en het bijzondere van de tegenstellingen' kwam ik tot het inzicht, dat tegenstellingen zich enerzijds altijd en overal voordeden in ons leven en werk (dit was de algemeenheid van de tegenstellingen), maar dat de tegenstelling in een gegeven zaak telkens andere, specifieke hoedanigheden had (en dit was dus vanwege het bijzondere van tegenstellingen).

Zo leerde ik inzien dat ik geen moeilijkheden behoefde te vrezen. Het was slechts een kwestie van het oplossen van tegenstellingen, waarbij echter wel telkens het middel moest worden aangepast aan de kwaal: verschillende tegenstellingen dienden op verschillende wijzen te worden opgelost.

Het gebeurde bijvoorbeeld eens - aldus illustreerde het praktisch nut van zijn nieuw verworven inzichten - dat verschillende soldaten uit mijn peloton tijdens veldoefeningen nogal achterbleven. Zonder de oorzaken daarvan te onderzoeken, trok in enigszins driftig de conclusie dat zij tegen de inspanningen opzagen en begon hen dus te bekritisieren - echter in termen van algemene principes. Maar in plaats van betere resultaten bereikte ik daarmee slechts dat de mannen begonnen te morren.

's Avonds, tijdens een pelotonsvergadering, werd ik daarop zelf

bekritiseerd. Ik kreeg te horen, dat de drie kameraden om verschillende redenen bij de anderen waren achtergebleven: de één had een pijnlijke voet, de tweede droeg versleten schoenen en had praktisch op zijn voetzolen gelopen, de derde tenslotte was de enige die tegen de inspanningen had opgezien.

Toen herinnerde ik mij de woorden van voorzitter Mao Tse-toeng, namelijk dat Marxisten-Leninisten zich strikt hadden te houden aan het principe, dat verschillende tegenstellingen op verschillende wijzen dienden te worden opgelost, en dat elke poging een tegenstelling snel op te lossen na haar slechts globaal geanalyseerd te hebben, tot moeilijkheden moest leiden. En ik begreep dat ik in de fout van subjectivisme vervallen was.

De volgende dag gaf ik de soldaat met de versleten schoenen een paar reserveschoenen van mezelf. Ik prees de soldaat met de pijnlijke voet omdat hij ondanks dit bezwaar de oefeningen zo goed hij kon had meegemaakt. En ik vermaande de derde en wees hem op het belang en de noodzaak van een harde training.

"Dat was voldoende om alle problemen op te lossen."

Aldus één van de moraliserende verhalen waarmee het tijdschrift voor filosofie een bijdrage leverde tot de sinds enkele maanden tot in het absurde doorgevoerde campagne ter verheerlijking van "De Gedachten van Mao Tse-toeng". Het is slechts één verhaal uit een serie van honderd. Die serie van honderd is er slechts één uit de talloze series die, dag in dag uit, door de dagbladen, de vaktijdschriften en de radio worden gepresenteerd, van commentaar en aanbevelingen voorzien, en honderd en duizend maal vermenigvuldigd.

De verheerlijking van Mao, de propaganda van zijn theorieën, lijkt de laatste fase te zijn ingegaan: terwijl Mao zelf zich niet of nauwelijks meer aan het volk vertoont en zich zo als het ware oplost in zijn eigen mythe, worden zijn gedachten, die reeds de partij-ideologie, de wetenschap, de filosofie en de kunst beheersten, tot een nieuwe Chinese volkswijsheid.

Het doel van deze campagne lijkt te zijn, elke Chinees natuurlijkerwijs te leren denken in de denkcategorieën en volgens de dialectiek van het Maoïsme (niet langer voorgesteld als een gesinificeerd Marxisme-Leninisme, maar als de absolute wijsheid waarvan het Marxisme-Leninisme een wezenlijk bestanddeel uitmaakt) en te leren handelen

in een nieuw patroon van door dit Maoïsme geconditioneerde motieven en doelstellingen.

De werkers in de communes leren de kwade "god van de hemel" te bestrijden door Mao's formule in gedachte te houden dat "één zich altijd deelt in twee", dat wil in dit geval zeggen dat de gesel uit de hemel altijd komt in de afwisselende vormen van droogten en overstromingen, zodat bij de bestrijding van overstromingen tegelijkertijd reeds de consequenties daarvan voor een later mogelijke droogte onder ogen gezien moeten worden - en omgekeerd.

De idee dat "één zich altijd deelt in twee" scherpt het onderscheidingsvermogen: wie als verantwoordelijke werker in de rijstbouw voor het probleem van vergelende rijstloten komt te staan zou al te haastig de conclusie kunnen trekken dat hij extra kunstmest moest toevoegen. Maar "één deelt zich in twee" - dus er zou een andere oorzaak voor het vergelen kunnen zijn, zoals een zekere , de ondersecretaris van de partijafdeling van de Yangwan produktiebrigade van de Chiaruosi Volkscommune in de provincie Tsjekiang, vorig jaar tot zijn schade ervoer. Hij had het "wezen" niet van de "schijn" onderscheiden.

En had ook de winkelbediende , zoals hijzelf toegaf in het Pekingse Volksdagblad, niet verzuimd zijn werk in het licht van "één deelt zich in twee" te bezien? Hij had de bezoekers van zijn zaak altijd ingedeeld in kopers en kijkers en deze laatsten nooit al te vriendelijk bejegend, tot hij uit Mao's geschriften leerde dat deze groep eigenlijk uit twee groepen bestond, namelijk de kijkers-toekomstige-kopers en de kijkers-niet-toekomstige-kopers.

Zo bleek in een ander geval de studie van Mao's "Over de Voortgezette Oorlog" op overtuigende wijze bij te dragen tot de bestrijding van bederf in een opgeslagen partij watermeloenen; zo konden ook een keer de moeilijkheden bij de cokesproduktie worden opgelost dank zij de aanwijzingen in Mao's "Over de Tegenstellingen" (doordat men zich ertoe zette de bijzondere "tegenstelling" in een bepaald soort kolen te analyseren); zo blijken, kortom, al Mao's leerstellingen over de eenheid van de tegendelen, over de dialektische verhouding van kwaliteit tot kwantiteit, over de verhouding van externe en interne oorzaken, allerlei praktische toepassingen te vinden.

De wijsheid van Mao wordt een filosofie voor alledag.

Tegelijk met deze propagandacampagne ter vulgarisering van Mao's leer in China zelf, werd in deze maanden de persoonsverheerlijking van de Chinese leider ook in de Afro-Aziatische landen in de Chinese invloedssfeer tot onzinnige hoogten opgevoerd. Medio juni kwamen de Pekingse dagbladen uit met een "verzamelrapport" van alle buitenlandse correspondenten van het persbureau Nieuw China, waarin met een overvloed van (ziekmakende) voorbeelden werd aangetoond hoe Mao "overal ter wereld werd aanbeden". Het rapport werd ingeleid met de lofprijzing:

"Kameraad Mao Tse-toeng is het grootste genie van onze tijd. Zelden heeft de geschiedenis zulk een revolutionaire leider gekend als kameraad Mao Tse-toeng, wiens gedachten elke dag een grotere gloed uitstralen en de harten van de revolutionaire volkeren van de wereld verlichten. Hij wijst hen de weg naar de overwinning.

Kameraad Mao Tse-toeng staat op de top van de hoogste berg. Hij ziet het verst. Hij peilt het diepst. Hij is altijd de eerste die de nieuwe problemen op ons ziet afkomen en biedt er de meest passende oplossingen voor. De gedachten van Mao Tse-toeng vormen niet alleen een schatkamer van wijsheid voor het Chinese volk, zij zijn de gemeenschappelijke rijkdom van de revolutionaire volkeren van de hele wereld."

Het deed denken aan de vergoding van Stalin, "die (volgens de Moskouse radio op 1 mei 1951) duidelijker in de toekomst kon zien dan wie ook en altijd de meest juiste oplossing verschafte voor de moeilijkste problemen - zo rijk, zo vruchtbaar, zo alom-tegenwoordig en geniaal als hij was er geen - hij verbaasde een ieder met zijn wijsheid en met de onbetwistbare juistheid van zijn adviezen aan werkers van alle professies, van de grootste geleerde tot de eenvoudigste landarbeider."

Maar de vergoding van Mao heeft al vormen aangenomen waarbij de persoonscultus van Lenin en Stalin begint te verbleken.

De originaliteit van Mao

Op dit punt is het wellicht interessant na te gaan in hoeverre Mao terecht poseert als een origineel revolutionair en staatsman, maar vooral als een origineel filosoof en zich als zodanig door zijn hofschrijvers laat vereeuwigen.

De Mao die in 1950 zijn plaats in de wereldgeschiedenis veroverde, was de Mao van de Lange Mars, van de partij-organisatie in Yenan en van de succesvolle strijd tegen Tsjang Kai-sjek, de stichter van een nieuwe Chinese "volksdemocratische" staat, kortom een oorlogsleider

en politicus, maar bepaald geen filosoof. De werken die hij vanaf 1926 geschreven had, hadden dan ook voornamelijk betrekking op militaire en politieke onderwerpen en hoe men later ook gepoogd heeft zijn twee belangrijkste filosofische geschriften "Over de Praktijk" en "Over de Tegenstellingen" te antedateren tot vóór 1940, in deze tijd was hij nog slechts een discipel van Marx en Lenin.

schreef over Mao in 1936 dat hij hardnekkig filosofie studeerde, zonder dat hij overigens aanleiding had diens kwaliteiten als min of meer oorspronkelijk theoreticus te loven. En een artikel van Mao's hand in het tijdschrift "Democratie" (Shanghai) van maart 1940 - de enige filosofische studie van Mao gepubliceerd vóór 1950 - moet op droevige wijze zijn onbekwaamheid op dit gebied hebben aangetoond. Althans, een van zijn getrouwen zou ervan gezegd hebben: "Men kan het beter niet lezen; uit theoretisch oogpunt bezien zit de 'dialektiek' van voorzitter Mao vol fouten", en het werd later dan ook niet in Mao's "Werken" opgenomen.

Eerst in december 1950 verscheen in het Pekingse "Volksdagblad" het vermaarde essay "Over de Praktijk", waarbij vermeld werd (naar men dus moet aannemen ten onrechte) dat het "wezenlijk in deze vorm" al geschreven was in 1937. Het werd enkele dagen later in het Sowjet-blad "Bolsjewik" overgenomen en in de "Prawda" geprezen als een bijdrage tot "de ontwikkeling van fundamentele concepties van het marxisme-leninisme over het dialectisch materialisme", een loftuiting die spoedig overstemd werd door schallende commentaren in de Chinese pers.

Mao's claim op oorspronkelijkheid was echter weinig overtuigend. Wel bleek hij het marxisme-leninisme perfect te beheersen, maar hetgeen zijn voornaamste commentatoren in deze tijd, hem toerekenden als een "scheppende ontwikkeling" van het marxisme-leninisme, kon hoogstens beschouwd worden als een herformulering en parafrasering van bekende passages uit de werken van Marx, Engels en Lenin. Een van de grootste kenners van de Chinese filosofie, professor prees Mao bovendien in een artikel in een Chinees blad omdat hij problemen tot een oplossing had gebracht die de meest briljante Chinese denkers al eeuwen lang hadden beziggehouden, maar schreef tussen de regels door, dat hij eigenlijk bedoelde te zeggen dat men alle schitterende uitspraken van Mao al in de vroegere Chinese wijsbegeerte kan terugvinden.

Dat Stalin in deze tijd Mao Tse-toeng zijn lof gunde had ongetwij-

feld te maken met het feit dat hij, na het Chinese communisme zoveel jaren slechts als een instrumentele factor in zijn buitenlandse politiek te hebben beschouwd en de ontwikkelingen in China zo vaak verkeerd te hebben ingeschat, het nu opportuun achtte zijn relatie met Mao te verbeteren. Toen Mao Tse-toeng echter in april 1952 zijn tweede filosofische essay, n.l. "Over de Tegenstellingen" publiceerde, meende de Sowjetleider reeds niet verder tot de verhoging van Mao's prestige te moeten bijdragen, uiteraard omdat hij zich in zijn positie van grootste theoreticus van het marxisme-leninisme bedreigd begon te voelen. Integendeel was hem er toen alles aan gelegen zijn klerken te doen aantonen, dat Mao zich, als leider van de revolutionaire beweging in China, geheel en al op de leninistisch-stalinistische theorie had georiënteerd. (Na Stalins dood waren zijn opvolgers wel weer een tijd lang bereid Mao omwille van de goede verhoudingen hun respect te betuigen.)

Volgens de Chinese commentaren was de waarde van Mao's essay "Over de Tegenstellingen" evenwel juist hierin gelegen dat het "de dialectisch materialistische theorieën van Marx, Engels, Lenin en Stalin wederom verder ontwikkelde en een dieper inzicht gaf in de betekenis van de wet van de eenheid der tegendelen". Met name werd door Mao 'de algemeenheid en het bijzondere van tegenstellingen' verduidelijkt, alsmede de 'verhouding tussen interne tegenstellingen en externe oorzaken van veranderingen' enz." Ook dit was schromelijk overdreven: hoewel Mao in dit essay - anders dan in zijn beschouwing "Over de Praktijk" inderdaad enkele nieuwe formuleringen presenteerde en min of meer originele ideeën ontvouwde - onder andere in verband met het theoretische probleem van veranderingsprocessen en misschien in verband met de kwestie van "het bijzondere van tegenstellingen" - bleef hij voor wat de hoofdzaken betrof zo dicht bij de theorie van het marxisme-leninisme-stalinisme, dat hij alleen hierom niet voor oorspronkelijk denker zou kunnen doorgaan.

Wat bovendien te denken van de diepzinnigheid van een filosoof die zijn theorieën dooernstig illustreert met zulke voorbeelden als (over de verandering): "Ieder weet, dat toestanden van oorlog en vrede wederkerig in elkaar overgaan. De toestand van oorlog verandert in een toestand van vrede: zo ging bijvoorbeeld de eerste wereldoorlog over in een na-oorlogse vredesperiode...." Niet ten onrechte is er dan ook vaak op gewezen, dat Mao's filosofie - of het dialectisch materialisme zoals hij het begrijpt - weinig dieper gaat dan de alledaagse werkelijkheid.

Niet voor niets koos Mao echter als onderwerp voor zijn eerste filosofische geschrift "de praktijk" als een functioneel element van het theoretisch kenproces. Voor hem liggen - als praktisch oorlogsleider en staatsman - theorie en praktijk dicht bij elkaar. Niet de theorie als abstracte metaphysica maar de theorie van de praktijk interesseert hem. Men zou hem dan ook als denker onrecht doen - al laat hij zich dat blijkbaar gaarne aanleunen - wanneer men hem als filosoof beschouwde. Theorie betekent bij hem "politiek", "strategie". Van meer belang zou het dus zijn, de oorspronkelijkheid van zijn praktisch denken te onderzoeken.

Maar ook ten aanzien hiervan zou men tot genuanceerde conclusies moeten komen. Stellig zou men in de communistische literatuur geen ander werk kunnen aanwijzen, dat zou kunnen wedijveren met Mao's geschriften over de strategie en de tactiek van de revolutionaire guerilla. Daarmee leverde hij een blijvende bijdrage tot het theoretische instrumentarium van de communistische beweging. Evenzo kan men hem een zekere oorspronkelijkheid als staatstheoreticus niet ontzeggen. Maar ten aanzien van dit laatste geldt alweer, dat hij zich feitelijk baseerde op de theorieën van Marx, Engels, Lenin en Stalin, voornamelijk toevoegingen, uitbreidingen en herformuleringen op zijn naam bracht en voor het geheel van zijn (in zekere mate eclecticische) theorieën originaliteit claimde, door het te doen voorkomen alsof hij ten tijde van hun ontstaan nauwelijks kennis had kunnen nemen van de klassieken van het marxisme-leninisme.

Waarin bestaat dan het unieke van het Maoïsme? Het bestaat, zo zou men moeten concluderen, in een combinatie van theorieën en praktijken, waarvan het geheel zich misschien moeilijk uit afzonderlijke componenten laat verklaren. Het bestaat in een geestelijke en praktische mobilisering van een volk dat als geheel eeuwenlang inert was gebleven, in de sinificering van de revolutionaire leer van het marxisme-leninisme. Het moet verklaard worden in termen van organisatie, indoctrinatie en mentaliteit: de geest van Yenan.

Zonder in te gaan op de morele kwaliteit en de historische houdbaarheid van dit Maoïsme zou men kunnen toegeven, dat de man die dit wist te bewerken, een genie genoemd mag worden.

"De Gedachten van Mao, een bron van inspiratie"

Onder deze titel verscheen in 1965 in het Chinese blad "Academisch

Research" en onlangs in het reeds genoemde tijdschrift voor filosofie een artikel - ook één uit de serie van honderd - dat illustratief heet te voor de betekenis van de Gedachten van Mao Tse-toeng voor dagelijkse problemen en zo aardig is dat het zonde zou zijn het niet tot besluit na te vertellen (en er in verband met de vorige beschouwing nog een voorzichtige conclusie aan te verbinden).

had een stampmachine geconstrueerd, een door een motor aangedreven stamphamer om aarden wallen aan te plempen. Maar nadat het apparaat op een bouwwerk beproefd was, moest hij tot de conclusie komen dat het nauwelijks bruikbaar was: het was te log, te groot en te zwaar, te ingewikkeld, slecht beveiligd en te duur. Al deze kwaliteiten in hun tegendeel te doen omslaan betekende voor - zoveel had hij wel van Mao geleerd - evenzoveel tegenstellingen te moeten oplossen. Vooral het probleem van het gewicht leek hem onoplosbaar omdat hij al, zoveel hij kon, op grammen en centimeters had bespaard: niettemin woog het chassis 40 kilo, de motor 35, de hamer 35, het ingenieuze systeem van de krachtsoverbrenging van de motor op de hamer, bestaande uit tientallen tandraden, kettingen en stangen die er aan alle kanten uitstaken, 75 kilo, en een kap om de ergste ellende aan het oog te onttrekken ook nog eens 40 kilo, samen 225 kilo, te veel om door twee man met handkracht vertransporteerd te kunnen worden.

was, zoals hij zelf bekende, werkelijk overweldigd door de tegenstellingen. Als hij het chassis kleiner maakte, zag hij geen kans meer al die honderden onderdelen erop te monteren. Als hij de hamer lichter maakte, zou de slagkracht van het apparaat te klein worden. En een kleinere motor zou niet genoeg drijfkracht opleveren.

In die moeilijke ogenblikken werd bemoedigd door zijn kameraden. Zij zeiden: " , waarom laat je je door dat probleem ontmoedigen? Is ook de zware torenklok niet verkleind tot een polshorloge?" En dat was waar.

Met die bemoediging zette zich opnieuw aan de studie van Mao's "Over de Tegenstellingen" en las, dat "bij de bestudering van een ingewikkeld probleem, een probleem met twee of meer tegenstellingen, alle inspanningen erop gericht dienden te worden de voornaamste tegenstelling te ontdekken. Daarna zouden alle andere tegenstellingen gemakkelijk kunnen worden opgelost."

Deze woorden van voorzitter Mao, aldus , wezen hem reeds de oplossing voor zijn probleem. Maar hoe de voornaamste tegenstelling in zijn apparaat te ontdekken?

Opnieuw begon hij te denken: de hamer moest zo zwaar zijn, dus mocht de motor niet lichter zijn; het chassis moest zo groot zijn, dus moest de kap ook zo groot zijn; maar waarom moest het chassis zo groot zijn? Dat was vanwege het ingewikkelde systeem van de krachtsoverbren- ging. Hier had dus, zo concludeerde hij, de voornaamste tegen- stelling ontdekt.

Toen hij zover was, ging hij opnieuw bij zijn collega's te rade en zij sloegen er de technische boeken op na. Tenslotte vonden zij, in een boek over apparatenbouw een andere vorm van krachtsoverbren- ging, n.l. door middel van slechts een paar wormen en tandwielen.

Nadat hij aldus de voornaamste tegenstelling had opgelost, zo be- sloot , losten de andere tegenstellingen zich inderdaad vanzelf op. Het nieuwe apparaat dat hij bouwde had een kleiner chassis nodig en dus een kleinere afdekkingskap. Het werd 110 kilo lichter dan het vorige model. Het was dus gemakkelijker te hanteren en veel goed- koper...

Aldus, in alle ernst, het verhaal van de stampmachine van , een verhaal dat door de Chinese persbonzen zo instructief werd geacht, dat het geselecteerd werd voor publicatie op wereldschaal. Wat het bedoelt te leren is, dat alle dagelijkse problemen zijn op te lossen wanneer men zich maar houdt aan de instructies van de wijze Mao. Men kan daar - uiteraard - sceptisch tegenover staan: slimme Chinezen zullen on- getwijfeld - wanneer de partij dat nu eenmaal vraagt - een voorstelling van zaken willen geven over hun werk, waarin een overigens overbodige fase van Mao-studie ingelast wordt.

Maar wellicht kan men het ook anders zien. Misschien heeft het voor de miljoenen Chinezen - vooral voor die in de eindeloze binnenlan- den, die, slecht geschoold, met blote handen een moderne staat hebben op te bouwen - inderdaad zin, getraind en geïndoctrineerd te worden met de theoretisch-praktische voorschriften van Mao Tse-toeng. En zelfs wanneer het daarbij niet zou gaan om deze voorschriften zelf, die in de vorm van algemeenheden zoals "één deelt zich in twee" en "de oplossing van tegenstellingen" toch van weinig waarde kunnen zijn, zou men zich kunnen indenken, dat deze leuzen als het ware de totale indoctrinatie concretiseren en dus de Chinees het gevoel geven deel te hebben aan de machtige, revolutionaire, door Mao geïnspireerde opheffingsbeweging. Ook zonder Mao's "Over de Tegenstellingen" zouden de hun tech-

nische boeken hebben kunnen raadplegen. Maar zouden ze het gedaan hebben? Werkt hiertoch niet de mystiek van het Maoïsme aan de opheffing van een inertie?

Dat de intelligentsia deze mystiek en deze cultus van Mao rond de alledaagse dingen niet verdraagt, is intussen wel duidelijk, zoals het ook niet moet worden uitgesloten, dat de intensivering van deze cultus in de laatste tijd verband zou kunnen houden met problemen rond de opvolging.

In een volgend artikel, dat de recente ontwikkelingen in communistisch China tot onderwerp zal hebben, zal hierop nader worden ingegaan.

H O O F D S T U K I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ VAN NEDERLAND

De recente onlusten in Amsterdam

Alvorens na te gaan welke rol het zgn. Amsterdamse Bouwvak Comité op de fatale 13e en 14e juni heeft gespeeld, lijkt het dienstig allereerst de positie, die dit comité onder de Amsterdamse bouwvakarbeiders inneemt, te beschrijven.

De wilde stakingen en demonstraties van ongeorganiseerde bouwvakarbeiders in Amsterdam, worden sedert 1958 op touw gezet door het zgn. Amsterdamse Bouwvak Comité. Dit is opgezet door en in handen van een aantal communistische bestuurders van de "Algemene Bond van Werkers in de Bouwnijverheid" (ABWB), die ressorteert onder de "opvolger" van de EVC-19 het "Centrum van Eenheid en Klassenstrijd in de Vakbeweging", een uitgesproken mantelorganisatie van de CPN. Door de indruk te vestigen op te treden namens de meerderheid der bouwvakarbeiders in Amsterdam, moet het comité het communistische streven bevorderen om alle bouwvakarbeiders op den duur in één vakorganisatie verenigd te krijgen. De ABWB, die het steunpunt van de EVC droeg, was voor dit doel, althans formeel, minder bruikbaar. In werkelijkheid echter is het comité niet meer dan een façade, wa achter de ABWB schuil gaat.

De Amsterdamse afdeling van de ABWB heeft nog een flink aantal leden. Van het totaal aantal bouwvakarbeiders in Amsterdam, circa 12.000, zijn er 1200 georganiseerd in de ABWB en ruim 5000 in de erkende bonden. Het aantal ongeorganiseerde bouwvakarbeiders bedraagt in Amsterdam dus omstreeks de helft van het totaal (elders in het land hebben de erkende bonden tezamen ongeveer 70% achter zich). Elke zich voordoende algemene of incidentele aanleiding pleegt het comité aan te grijpen om zich op te werpen als strijder voor de belangen van de bouwvakarbeiders. Dit geschiedt gewoonlijk door middel van actie-comité's, die bij diverse bouwobjecten voor de duur van de actie worden ingesteld. In dergelijke actie-comité's nemen ook wel niet-communistische ongeorganiseerden of dissidente erkende georganiseerden zitting. Zijn er meerdere bouwobjecten bij een conflict betrokken of raakt de zaak de belangen van grotere groepen bouwvakarbeiders, dan treedt het Bouwvak Comité als overkoepelende organisatie op.

Binnen de CPN (district Amsterdam) bestaat een zgn. bouwvakgroep. De leiders van deze groep zijn dezelfde als degenen die de ABWB besturen en tevens aan het Amsterdams Bouwvak Comité leiding geven. Op de voorgrond treden vooral:

, voorzitter ABWB, districtsbestuurder CPN;
, bestuurder ABWB, lid dagelijks bestuur CPN (sedert april '66)
, bestuurder ABWB, voorzitter Amsterdams Bouwvak Comité,
lid CPN;
secretaris ABWB, lid CPN (stond als no. 17 op de cand.lijst der CPN voor de Gemeenteraadsverkiezingen 1966);
, bestuurder ABWB, lid CPN.

Uit naam van het comité zijn in de loop van zijn bestaan tal van betogingen en protest-bijeenkomsten georganiseerd.

De Schildercommissie, die recentelijk in één adem met het Bouwvak Comité werd genoemd, vervult voor de huisschilders dezelfde functie als het Bouwvak Comité voor de bouwvakarbeiders. De schilderscommissie organiseerde sedert 1958 meermalen bijeenkomsten tezamen met het Amsterdamse Bouwvak Comité. Zij wordt eveneens geleid door leden van de ABWB. De voorname figuren zijn , beiden lid van de CPN.

Sedert mei 1966 is het Bouwvak Comité in het strijdperk getreden voor de ongeorganiseerden vanwege de 2% administratiekosten, die - dit jaar voor het eerst - bij de verzilvering van hun vakantie-bonnen zou worden gevorderd (de georganiseerden betalen die kosten ook, maar krijgen ze van hun bond terug). Het comité, dat op 9 mei bijeen was geweest, besprak op 12 mei met "vertegenwoordigers van diverse bouwobjecten" wat tegen de inhouding van de 2% zou kunnen worden gedaan. drukte de aanwezigen, circa 130 man, op het hart van de acties geen anti-vakbondsstrijd te maken, maar deze uitsluitend tegen de patroons te richten. Dit hoewel in feite het initiatief tot de inhouding van de 2% van de erkende bonden is uitgegaan.

Per pamflet kondigde het comité de volgende dag een demonstratie voor 17 mei aan, gericht tegen de verhoging van het belastingtarief op bijzondere beloningen en tegen de 2% administratiekosten. Aan deze demonstratie werd door circa 800 bouwvakarbeiders deelgenomen. De vergunning was aangevraagd door . Bij het verzamelpunt op de Westermarkt werden de demonstranten toegesproken door - sedert enige

jaren lid van de bouwvakbedrijfsbond van het NVV, de ANB, voordien lid van de CPN tot 1956 en van de ABWB tot omstreeks 1961 - , die kennelijk als leider van de meeting naar voren was geschoven. Met spandoeken ging het vervolgens naar het Amstelveld, waar als sprekers optraden:

Aan het slot wekte degenen op, die daartoe de gelegenheid hadden, te 17.00 uur bij de uitgang van Schiphol een sit-down demonstratie te houden, uit solidariteit met de bouwvakarbeiders, werkzaam aan een object aldaar, die al sedert enige tijd staakten. Enige tientallen betogers hebben aan het effectueren van die oproep meegewerkt.

Op 27 mei zond de ABWB een protest tegen de korting van 2% aan het Vakantiefonds Bouwnijverheid.

Op 31 mei riep het Bouwvak Comité, tezamen met de Schilderscommissie opnieuw op tot een demonstratie, ditmaal voor donderdagmiddag 2 juni bij het kantoor van het Sociaal Fonds Bouwnijverheid in de Jodenbreestraat. Enkele honderden bouwvakarbeiders hebben die middag aan een sit-down-demonstratie deelgenomen. Enige leden van het Bouwvak Comité spraken met de directie van het Fonds; dit gesprek zou op 9 juni worden voortgezet.

Op 8 juni vergaderden Bouwvak Comité en Schilderscommissie weer met "vertegenwoordigers van bouwobjecten" en besloten zij - aldus "De Waarheid" van 9 juni - om, wanneer de besprekingen met het Sociaal Fonds zond resultaat zouden blijven, bij de eerste uitbetaling van vakantiebonnen, op maandagavond 13 juni, massaal te gaan protesteren. Mocht dit protest niet baten, dan zou "op dinsdagmorgen 14 juni bij de aanvang van het werk de rekening aan de patroons zelf worden gepresenteerd". "De Waarheid" van maandag 13 juni (het blad verschijnt 's-namiddags) bevatte op een binnenpagina een berichtje, waarin werd herinnerd aan de verzilvering van de vakantiebonnen en de oproep van het Bouwvak Comité, om diezelfde avond massaal te demonstreren.

De 13e juni zouden de drie erkende bonden te 20.00 uurgezamenlijk beginnen met de verzilvering van de vakantiebonnen, in alfabetische volgorde.

Des avonds verzamelden zich bij het gebouw van uitbetaling, het Sint Elisabethpatronaat aan het Marnixplantsoen, ettelijke honderden bouwvakarbeiders, onder wie velen die aan de oproep van het Bouwvak Comité gehoor hadden gegeven. Na opening van de deur hebben sommige bouwvakarbeiders, die naar binnen drongen, volgens ooggetuigen vernielingen aangericht. Zoals bekend had inmiddels voor het gebouw een treffen tussen politie en

bouwwakarbeidersplaats, waarbij enkele personen verwondingen opliepen. Een van de ongeorganiseerde bouwwakarbeiders, geb. 29-4-1915, was op straat blijven liggen. Later is medisch vastgesteld dat hij een natuurlijke dood was gestorven - hij was aan een hartaanval overleden - maar op het moment namen de demonstranten aan dat de politie hem had neergeslagen. Hierdoor raakte de menigte ten zeerste geagiteerd.

Enige leden van het Bouwvak Comité stelden zich daarop in verbanding met de communistische gemeenteraadsleden A.A. Verheij en , om hun tussenkomst te verzoeken voor een onderhoud met de burgemeester op het stadhuis, naar welk gebouw de demonstranten zich op weg begaven. Een delegatie onder leiding van A.A. Verheij werd ontvangen door de wethouder De Wit. Zij deelde na afloop van het onderhoud aan de betogers mede, dat de zaak grondig zou worden onderzocht en maande tot kalmte. Inmiddels was bekend geworden dat was overleden. De voorzitter van het Bouwvak Comité riep daarop op tot een proteststaking voor de volgende dag en tot een demonstratie te 9.30 uur voor het gebouw van de Stichting Sociaal Fonds Bouwnijverheid in de Jodenbreestraat.

Deze oproep is niet de oorzaak, maar wel mede aanleiding geweest tot het oproer van dinsdag 14 juni in het centrum van Amsterdam, waardoor deze dag als de "zwarte dinsdag" geboekstaafd zou worden. Enige duizenden bouwwakarbeiders trokken op het gestelde uur door de Jodenbreestraat (bij het gebouw van de Stichting Sociaal Fonds Bouwnijverheid, werden de ruiten ingegoid) naar het nabijgelegen Jonas Daniël Meijerplein en werden bij de Dokwerker toegesproken door . Deze riep op tot een massale samenkomst op dezelfde plaats te 15.30 uur. Nadat de menigte zich had verspreid, zijn de ordeverstoringen in het centrum begonnen met een aanval op het gebouw van het dagblad "De Telegraaf". In hoeverre hier bouwwakarbeiders bij betrokken waren, zal het politie-onderzoek moeten uitwijzen. Juist toen des middags de ordeverstoringen op de Dam en omgeving een zeer ernstig karakter hadden aangenomen, begaf zich een menigte van 7 à 8.000 personen, vnl. bouwwakarbeiders, naar het J.D. Meijerplein. Zij werden vanuit een luidspreker-auto toegesproken door die de gebeurtenissen van die dag memoreerde. Verheij had met de burgemeester gesproken, zo zei hij, maar deze kon geen toezeggingen t.a.v. de 2% doen. Ook was opnieuw contact opgenomen met de Stichting. De beslissing van de Stichting zou het ANP 's-avonds bekendmaken. (De Stichting besliste dat de bonnen per post moesten worden opgezonden en het geld per giro zou worden uitbetaald.) Een aantal jongeren-organisaties,

vervolgde , had zich achter de actie van de bouwvakarbeiders geschaard.

(Negen jeugd- en studentenorganisaties gaven op 14 juni een ver-genomen klaring uit, waarin zij zeggen met diepe ontzetting kennis/te hebben van het optreden van de politie tegen demonstrerende bouwvakarbeiders. Zij zijn van mening dat deze gebeurtenis direct voortvloeit uit het politie-optreden, zoals dat zich - vooral de laatste maanden - in Amsterdam heeft ontwikkeld en dat hoofdcommissaris Van der Molen moet aftreden. Zij roepen alle Amsterdamse jongeren op de steunlijst-activiteiten voor de nabestaanden van het slachtoffer te ondersteunen en om massaal aanwezig te zijn bij de begrafenis van Jan Weggelaar. Tot de ondertekenaars behoren het communistische Algemeen Nederlands Jeugd Verbond (ANJV), de Algemene Studenten Vereniging Amsterdam (ASVA), de Studenten Vakbeweging (SVB), de communistische Organisatie van Progressief Studerende Jeugd (OPJSJ), de Federatie van Jongerengroepen in de PvdA (FJG) en de studentenverenigingen "Perikles" - communistisch georiënteerd - en "Politeia").

verzocht allen de begrafenis van te willen bijwonen. Hij zei, dat het slachtoffer van de politie-terreur was geworden en trok - evenals later op de dag in de TV-uitzending van 21.45 uur - de officiële verklaring inzake de natuurlijke doodsoorzaak sterk in twijfel. Hij vervolgde ongeveer als volgt:

Onverantwoordelijke elementen hebben vandaag getracht de discipline van de bouwvakarbeiders te doorbreken. Zij hebben relletjes veroorzaakt. Dat is niet onze bedoeling geweest, wij willen een waardige demonstratie, de afloop moet even waardig zijn als het begin. Hij heette vertegenwoordigers van stakende bouwvakarbeiders uit Haarlem en Zaandam welkom en deelde mede dat verschillende metaalbedrijven staakten en de hele Amsterdamse haven plat lag. (Dit was onwaar tot sterk overdreven, zie verder.) Tenslotte riephij ertoe op het werk de volgende dag, 15 juni, te hervatten. Namens het Bouwvakcomité en de Schilderscommissie verzocht hij de aanwezigen zich waardig te blijven gedragen. Daartoe zouden de arbeiders onmiddellijk aan een nieuw parool van de beide comité's gehoor moeten geven. Hij verzocht de aanwezigen namelijk via de Weesperstraat rustig naar huis te gaan.

Velen voldeden hieraan, doch ook trokken talrijken uit de menigte in de richting van het stadscentrum.

De staking had weerklink gevonden onder bouwvakarbeiders in Haarlem, Zaandam en Utrecht. In Haarlem staakten op 14 juni ca. 600 man; een voorname om in optocht naar de binnenstad te trekken, werd niet uitgevoerd. In Zaandam trok een groep van + 400 man langs de bouwobjecten, enkelen onder hen verspreidden nummers van "De Waarheid". In Utrecht werd in de

wijk Overvecht gestaakt; een groep van 250 bouwvakarbeiders, die later tot ± 75 slonk, ging naar de hoofdcommissaris van politie, waar een delegatie van 3 man (geen CPN-ers) protest tegen het optreden van de politie in Amsterdam aantekende. Al deze betogingen verliepen ordelijk. In Rotterdam bleef het bij een poging van enkele tientallen bouwvakarbeiders om een staking te bewerkstelligen. In Den Haag werd eerst in de morgenuren van de 16e juni op een aantal objecten gestaakt.

Wat de hoofdstad betreft, werd van de zijde der niet-erkende vakbeweging getracht ook de havenarbeiders bij de staking te betrekken. Een ongedateerd - getuige de inhoud in de ochtend van 14 juni uitgegeven - pamflet van het syndicalistische Onafhankelijk Verbond van Bedrijfsorganisaties, afdeling Verkeer (dat overigens zijn aanhang hoofdzakelijk in Rotterdam heeft) riep de transportarbeiders op onmiddellijk een 24-uurstaking uit solidariteit met de bouwvakarbeiders te beginnen. In dit pamflet werd een heftige aanval op "De Telegraaf" gedaan ("De jakhalzen van Volk en Vaderland - De Telegraaf - hebben hun zin". "Het addergebroid van de NZ Voorburgwal schreef reeds maandenlang haar kolommen vol ter verkrijging van E E N V R I J B R I E F voor het SLA DOOD"). Ook een lid van de havenbedrijfsgroep der CPN, die al jarenlang deel uitmaakt van haven-actie comité's, oefende zijn invloed uit om de havenarbeiders te bewegen het werk neer te leggen. 's Middags staakten enige honderden bootwerkers in de houthaven, die ook op 15 juni stillag. In een pamflet van het actie-comité, dat in de vroege ochtend van 15 juni werd verspreid, werden de dagploegen opgeroepen "vandaag als één man het werk neer te leggen" en werd een "massale bijeenkomst" te 11.00 uur aan de Oude Hemweg aangekondigd. Daar verschenen echter niet meer dan 100 man. Ze werden toegesproken door een lid van de havenbedrijfsgroep der CPN, die de stakende ploegen adviseerde zo gauw mogelijk weer aan het werk te gaan en zich niet tot gewelddadigheden te laten provoceren. Men zou zich nog beraden over een "dag van rouw" bij de begrafenis van Wegelaar.

De arbeiders van de Amsterdamse scheepswerven en metaalfabrieken hebben vrijwel niet aan de staking deelgenomen. Alleen bij de ADM heeft een 50-tal werknemers, daartoe bewogen door aan de poort verschenen bouwvakarbeiders, het werk 's middags een uur stilgelegd.

Wat de taxi-chauffeurs betreft, heeft de voornaamste man uit het bekende actie-comité, de vroegere dagelijkse bestuurder van de CPN, op 14 juni een aantal medewerkers aangezocht des avonds in ver-

gadering bijeen te komen. Bij die gelegenheid werd een protest-comité tegen het politie-optreden geformeerd. Men besloot zich te beperken tot deelname aan de begrafenis van . In die zin heeft een pamflet geschreven, dat op 16 juni onder de taxi-chauffeurs werd verspreid. Volgens het actie-comité is het een lid van het OVB, geweest, die op 14 juni een aantal taxi-chauffeurs heeft overgehaald te gaan staken en claxonnades aan te heffen.

Bouwvakcomité en Schilderscommissie riepen voor 15 juni een vergadering bijeen in gebouw "De Leeuw". Er verschenen ongeveer 300 personen. Onder hen waren ook veel metaal- en havenarbeiders. Achter de bestuurstafel zaten o.a. (allen eerder genoemd). Ook waren o.a. aanwezig.

opende de bijeenkomst en gaf het woord aan Deze begon ermede elke verantwoordelijkheid van het comité voor de wanordelijkheden af te wijzen. Bij het stadhuis, op de avond van de 13e juni, was de twee politieagenten, die met hun auto klem zaten tussen de demonstranten, immers ook niets overkomen. Het vandalisme veroordeelde het comité ten scherpste. De bekende eisen werden inmiddels onverkort gchandhaafd. Het treffen met de politie in de Marnixstraat weet geheel aan het politionele optreden. Het gebeurde met noemde hij moord. De begrafenis van moest een rustige tocht worden, zonder tumult of spandoeken. voegde daar aan toe dat de familie er geen politieke demonstratie van gemaakt wilde hebben.

Nadat vele aanwezigen vragen hadden gesteld, nam het woord. Hij deed voorstellen over het zenden van een deputaties naar het stervhuis aan de Lindengracht. Hij verlangde dat het comité een grondig onderzoek naar de gepleegde moord en bestraffing van de schuldige zou eisen. Diverse patroons wilden de 2% administratiekosten zelf wel betalen, maar hier ging het al lang niet meer om; het ging, aldus , om het democratische recht van de burgers, dat niet meer bestaat.

De begrafenis van had plaats op vrijdag 17 juni. Tussen één uur en half twee formeerde zich de stoet op de Lindengracht. De lijkauto en volgauto's werden door een stoet van plm. 600 personen gevolgd. Onderweg werden verschillende kransen aan de lijkauto gehecht en groeide de stoet aan tot + 2.000 personen. Bij de begraafplaats Vre-

denhof hadden meerdere duizenden de stoet opgewacht. Het totaal aantal belangstellenden bedroeg minstens 5000.

Vooraan in de stoet liepen Een eigen "ordedienst" zorgde voor een ordelijk verloop. Incidenten deden zich vóór, tijdens en direct na de begrafenis, niet voor.

De partij en de gebeurtenissen rond de 14e juni 1966

Bij een beoordeling van de rol van de CPN in de gebeurtenissen rond de 14e juni te Amsterdam, dient in de eerste plaats vastgesteld te worden dat de partij, middels het geheel onder communistische leiding staande Amsterdamse Bouwvak Comité, in belangrijke mate de hand gehad heeft in de organisatie van de demonstratie bij het uitbetalingskantoor van het Sociaal Fonds Bouwnijverheid op de avond van de 13de juni, en de daaropvolgende staking op 14 juni.

Aangenomen kan echter worden, dat de CPN-leiding niet bewust heeft aangestuurd op de wanordelijkheden en vernielingen die - mede onder invloed van de dood van - volgden op de demonstratie en staking. Tekenend is in dit verband, dat er geen aanwijzingen zijn dat, tijdens de enkele dagen vóór de onlusten gehouden partijbestuurszitting van de CPN (11 juni), de activiteiten van het Amsterdamse Bouwvak Comité aan de orde zijn geweest. Ook het optreden van de Amsterdamse CPN-raadsleden Harry Verheij en , die in de loop van de avond van de 13de juni er in slaagden de bij het stadhuis verzamelde bouwvakarbeiders te kalmeren, wijst niet bepaald op aanstichting tot geweldpleging.

Voorts verdient het aandacht, dat het dagelijks bestuur van de CPN reeds op de 14e juni rond het middaguur een verklaring uitgaf waarin het zich distancieerde van de wanordelijkheden.

"Op verschillende plaatsen in de stad zijn door onverantwoordelijke elementen, die niets met de protestactie te maken hebben, vernielingen aangericht. Dit kan slechts ten doel hebben politie-optreden uit te lokken en bij voorbaat te rechtvaardigen. Het dagelijks bestuur van de CPN waarschuwt zeer ernstig tegen deze provocaties", aldus het communiqué.

Opmerkelijk tenslotte is een uitlating van partijbestuurder Jaap Wolff tijdens een vergadering te Amsterdam op 16 juni, waar enkele honderden communisten aanwezig waren. Wolff zei bij die gelegenheid, dat de CPN over een groot aantal foto's van de ongeregelde heden beschikte, die nauwkeurig zouden worden bestudeerd. Indien daaruit zou blijken, dat

- in de leiding van de Amsterdamse politie moet "schoon schip" gemaakt worden; om te beginnen dient de hoofdcommissaris Van der Molen te verdwijnen;
- de politietroepen en marechaussees moeten uit Amsterdam worden teruggetrokken en er moet op een andere manier tegenover de jonge mensen worden opgetreden;
- de vrijheid van demonstratie dient gegarandeerd te zijn;
- de Amsterdamse politie moet zeer duidelijk aanwijzingen hebben dat zij zich volstrekt buiten ieder arbeidsconflict moet houden;

De leider van de CPN-fractie in de Amsterdamse gemeenteraad, Harry Verheij, onderstreepte deze "eisen" tijdens de raadsdebatten op de 22ste juni en hij voegde daaraan toe, dat er in dit kader voor de overheid een belangrijke taak lag op het gebied van recreatie en sport, "beantwoordend aan de moderne levenswijze van de jeugd". Met voldoening maakte "De Waarheid" melding van de verklaring van burgemeester Van Hall, waar deze bevestigde dat de leiders van de bouwvakarbeiders niet verantwoordelijk gesteld kunnen worden voor de onregelmatigheden en zijn waardering uitsprak t.a.v. het kalmerend optreden van de CPN-raadsleden Harry Verheij en op de avond van de 15e juni.

Partijsecretaris Henk Hoekstra ging op 24 juni in een radiouitzending van de CPN nog eens in op "de achtergronden" van de kwestie. Hij signaleerde een "toestand van verwarring" bij de gezagdragers, die z.i. werd veroorzaakt doordat "de KVP-politiek van de regering-Cals steeds meer in conflict komt met de belangen van de grote meerderheid der bevolking". Hoekstra achtte tegen dit "offensief van rechts" een "bundeling van democratische krachten" noodzakelijk. De aangewezen weg hiertoe meende hij te zien in "het streven naar een regering van de arbeidersbeweging op brede progressieve basis".

Het besluit van minister Smallegenbroek om hoofdcommissaris Van der Molen ontslag te verlenen op grond van art. 122 van het ARAR, werd in "De Waarheid" met voldoening begroet. De commentator stelde dat dit "afgedwongen besluit" de late erkenning was van "de onjuistheid van het politie-optreden, waarvan deze commissaris de directe en dagelijkse verantwoording droeg". Het commentaar werd aldus besloten:

"Wie weg gaat, is nu bekend. Wie er voor in de plaats komt nog niet. Wat er ook moge gebeuren in dit verband, alleen wanneer de lessen uit de gebeurtenissen van de laatste tijd ter harte worden genomen, kan er werkelijke verbetering in de toestand komen".

De pro-Chinese oppositie in en rond de CPN

De beide pro-Chinese oppositiegroepen, het "Marxistisch-Leninistisch Centrum Nederland"(MLCN) en de groep rond het blad "De Rode Vlag" hebben gedurende de afgelopen maanden besprekingen gevoerd over een nauwere samenwerking op propagandistisch en organisatorisch gebied. In dit kader vond op 24 april j.l. te Rotterdam een bijeenkomst plaats waaraan ongeveer dertig aanhangers van beide groepen deelnamen. De aanwezigen stuurden - volgens een publicatie in "De Rode Vlag" - staande de vergadering gezamenlijk een solidariteitsbetuiging aan de stakende arbeidsters van de wapenfabriek in Herstal in België. Medio mei j.l. werd er nogmaals, nu in kleinere kring vergaderd, maar concrete resultaten bleven tot op heden uit. Naar verluidt zouden beide groepen nogal wantrouwend staan t.o.v. elkaars "rechtzinnigheid" en "goede bedoelingen", een in sectarische kringen niet ongewoon verschijnsel.

De toenemende belangstelling van vooral links-gerichte jeugd en jongeren voor politieke activiteiten, hebben ook de pro-Chinese oppositie er toe gebracht zich wat meer met deze bevolkingsgroep te gaan bezighouden. Zo heeft het MLCN door zijn participatie aan het Rotterdamse Vietnamcomité contacten kunnen leggen met het ANJV daar ter plaatse, welke contacten men wil uitbuiten om de invloed van de pro-Chinese oppositie in de Maasstad te vergroten. Onder meer zouden er binnen het MLCN plannen bestaan om met de hulp van radicaal-gezinde ANJV'ers een pro-Chinese jeugdgroep te formeren.

"De Rode Vlag" is door contacten met een aantal jongeren in Amsterdam gekomen tot de oprichting van een "jongerencommissie", die eind mei j.l. een gestencild bulletin heeft laten verschijnen, getiteld "Rode Jeugd waarin "...iedere jongen en meisje, werkend, studerend, of nog scholier zijnde" uitgenodigd werd om samen met de uitgevers van "Rode Jeugd" te strijden "tegen de fascistische tendens in het staatsgezag, tegen de smetende oorlog in Vietnam, voor reorganisatie van de politie, voor vrijheid van demonstratie, voor een gekozen burgemeester onder de gemeenteraad en voor werkelijke vrijheid van drukpers..."

Verder werd opgeroepen de z.g. happenings in het teken van de politieke strijd te zetten. Op dit eerste bulletin volgde begin juni een tweede, waarin gesproken werd over "de ellende die de Amerikaanse moordenaarsklok onder leiding van Adolf H. Johnson over de bevolking van Vietnam heeft gebracht".

Het derde bulletin, gedateerd 10 juni j.l. deed mede in verband met de daaropvolgende gebeurtenissen in Amsterdam (14 juni) nogal wat stof opwaaien. In deze ironisch gestelde "subversieve brief" die echter duidelijk een opruiende strekking heeft, werden enkele in Amsterdam gevestigde Amerikaanse ondernemingen genoemd, "waar wij de volgende dingen zouden kunnen doen: ruiten ingooien, muren volkalken met anti-Amerikaanse leuzen, in brand steken, opblazen of i.d.". Het geschrift vervolgde met de vaststelling dat dit zonder meer straatschuimerij zou zijn en dat degenen die zich daarmee bezighouden "verdienen door de politie finaal in elkaar getrapt te worden (wat deze tussen twee haakjes wel toevertrouwd is)" en nog andere mishandelingen te ondergaan. "Want", aldus het bulletin, waarvan enkele honderden exemplaren werden verspreid, "er is toch zeker geen enkele reden om Amerikaanse ambassades in brand te steken en hun bibliotheken te verbranden? Wat doen de Amerikanen voor verkeerds?" Op dit thema werd nog even doorgeborduurd, waarna de slotopwekking volgde: "Dus laat iedereen nu weten wat hij N I E T (!?) moet doen".

Het Amsterdamse parket gaf op 18 juni j.l. last tot aanhouding van de "Rode Jeugd"-groep terzake van vermoedelijke overtreding van art. 131, c.q. 132, c.q. 137 a en b van het Wetboek van Strafrecht (opruiming; verspreiding van opruiende geschriften; belediging van een openbare instelling). In voorlopige hechtenis werden gesteld:

, die allen deel uitmaken van de bovengenoemde "jongerencommissie" van "De Rode Vlag".

De relletjes te Amsterdam op 13 en 14 juni j.l. kwamen ook voor de beide pro-Chinese groepen onverwacht, maar werden niettemin gretig aangegrepen om er propagandistisch voordeel uit te trekken. "Rode Jeugd" verspreidde in de avond van de 14e juni - kennelijk met het doel de onlusten weer aan te wakkeren - een gestencild manifest, waarin "jeugd en arbeidersklasse van Amsterdam" opgeroepen werden de strijd voort te zetten "tegen het fascistische politie-optreden". De aanval op het gebouw van "De Telegraaf" werd in dit geschrift van een goedkeurend commentaar voorzien en het bericht dat de bouwvakarbeider een natuurlijke dood was gestorven, werd "de grofste leugen" genoemd.

Het MLCN kwam al in de ochtend van de 14e juni uit met een gedrukt pamflet dat opriep tot staking tegen "de straatterror van het politie-apparaat". Gesteld werd dat , "een van onze klassebroeders",

vermoord was "door de fascistische politie die trouw de voetsporen van de WA en de SS in de oorlog drukt".

Conflict bij de ADM

De communistische Vrije Lijst-fractie van de ondernemingsraad bij de ADM ageerde de laatste maanden tegen de extra-belastingaftrek op bijzondere beloningen (overwerk, vakantie-toeslag, winstuitkeringen), ofschoon het hier een wettelijke maatregel betreft, waarvoor de verantwoordelijkheid niet bij de werkgever, maar bij de regering berust. (De drie erkende vakcentrales verzochten de Raad van Ministers reeds om herziening van het tarief.) De Vrije Lijst-fractie vond echter dat de directie de zgn. "schandaalbelasting" voor haar rekening diende te nemen. (Bij de laatste O.R.-verkiezing van 24 februari 1966 verkreeg de door de CPN gesteunde Vrije Lijst, evenals de vorige maal, rond 65% van de stemmen der weekloners, hetgeen neerkwam op 7 zetels van de 11 die voor deze groep beschikbaar waren.)

In de tweede week van juni heeft CPN-kader, werkzaam in de metaalindustrie, beraadslaagd over acties op ruimere schaal tegen de "schandaalbelasting". Zij bleken niet te verwachten dat, behalve bij de ADM, de werknemers van de scheepswerven voor dit doel de communistische parolen zouden willen opvolgen. De ADM scheen opnieuw de spits te moeten afbijten, evenals in september 1963, toen de directie van deze scheepswerf, na een door communisten opgezette stakingsdreiging, eigenmachtig de CAO-lonen verhoogde, hetgeen een golf van stakingen bij andere metaalbedrijven tot gevolg had.

Ingevolge een oproep van een actie-comité onder communistische leiding, werd bij de ADM het werk op vrijdag 10 juni een uur voor afloop van de werktijd beëindigd. De uittocht van de arbeiders werd geobserveerd door de dagelijkse bestuurder van de CPN, , die speciaal belast is met het bedrijfswerk. Hij was in gezelschap van de "Waarheid"-verslaggever

De nachtploeg volgde dit voorbeeld, terwijl gedurende het weekend geen overwerk werd verricht. Stakers postten op zaterdag en zondag aan de ingang van het bedrijf.

De directie had op 9 juni enige verbeteringen in de secundaire arbeidsvoorwaarden toegezegd, die het actie-comité echter als "hoogst onvoldoende" kwalificeerde.

Op maandag 13 juni werd het werk normaal hervat. De directie riep

een spoedvergadering van de O.R. bijeen en noemde het een ernstige zaak dat het werken aan werkwilligen was verhinderd en leden van de O.R. bij de staking waren betrokken. Bij herhaling zou de directie niet schromen de scherpste maatregelen te nemen.

Toen het volgende weekend de situatie zich herhaalde, zegde de ADM-directie op zondag 19 juni aan 179 werknemers telegrafisch ontslag aan. Onder hen waren 4 leden van de Ondernemingsraad, n.l.

(De kopman van de Vrije Lijst, , is al langere tijd ziek.) Als reactie hierop ging ongeveer 60% van de niet ontslagen arbeiders na binnenkomst eerst in de loop van de dag normaal aan het werk. De directie heeft inmiddels het merendeel van de ontslagenen weer in dienst genomen, op basis van een nieuw contract. De 4 ondernemingsraadsleden zijn tot dusver echter buiten de poort gebleven, waarmede de geschiedenis zich lijkt te herhalen. Bij de NDSM werden n.l. begin september 1964 tijdens een staking drie der actieleiders (nos. 1,2 en 3 van de Vrije Lijst) eveneens ontslagen en niet opnieuw in dienst genomen.

De CPN en de Gemeenteraadsverkiezingen van 1-6-1966

a. Resultaten van de CPN bij de Gemeenteraadsverkiezingen in 1966 vergeleken met de Gemeenteraadsverkiezingen 1962

Groningen

Tegenover een gering verlies in slechts enkele plaatsen in deze provincie staat een aanzienlijke winst in de andere gemeenten, waar de CPN aan deze verkiezingen deelnam.

In de stad Groningen bleef de situatie nagenoeg gelijk (van 5,2% op 5,4%). Door aanzienlijke winst in Beerta kwam de CPN daar nu op 51,6%, zodat zij nu, naast Finsterwolde, ook in Beerta de absolute meerderheid heeft behaald. In Finsterwolde vergrootte de CPN haar meerderheid van 53,3% tot 63%.

In Finsterwolde kwam de CPN van 6 op 7 zetels; in Beerta van 5 op 6. Ook in de volgende plaatsen boekte de partij zetelwinst:

Wedde	(van 1 op 3)
Nieuwe Schans	(van 2 op 3)
Hoogezand/ Sappemeer	(van 1 op 2)
Nieuwe Pekela	(van 1 op 2)

Scheemda (van 1 op 2)
Muntendam (van 1 op 2)
Onstwedde (van 0 op 1)
Uithuizen (van 0 op 1)

De gemiddelde winst in Groningen was ongeveer 2,5%.

Friesland

In enkele plaatsen ging de CPN achteruit (b.v. Heerenveen); elders boekte zij een lichte vooruitgang (in Leeuwarden 0,4%). Met een kleine winst van 0,9% kwam de CPN in Sneek op 5%, juist genoeg voor het verkrijgen van 1 zetel.

De gemiddelde winst in Friesland was 0,6%.

Drente

Hoogeveen leverde de CPN enig verlies op, elders in deze provincie behaalde de communistische partij evenwel winst. Met een vooruitgang van 1,4% kwam de CPN in Emmen op 6,7%, genoeg voor een tweede zetel.

De gemiddelde winst in Drente was ongeveer 0,8%.

Overijssel

In twee industriesteden, t.w. Enschede en Deventer boette de partij 1% van haar stemmental in en kwam daar resp. op 7,6% en 5,6%. Tot zetelverlies leidde dit niet. De CPN behield in Enschede haar 3 zetels en in Deventer 2 zetels. Zwolle, Almelo en Hengelo brachten weinig of geen verandering.

De winst van ongeveer 2,5% in Losser en Steenwijk leverde de CPN in beide plaatsen een zetel op.

De gemiddelde winst in Overijssel was ruim 0,6%.

Gelderland

In enkele kleine plaatsen ging de CPN iets achteruit, terwijl zij in de andere gemeenten, waar zij aan de verkiezingen deelnam, maar een heel kleine winst wist te behalen. Alleen Zutphen kwam tot reële winst (2,6%) de CPN verkreeg daar nu 7% der stemmen.

De gemiddelde winst in Gelderland was ruim 0,2%.

Utrecht

Tegenover een geringe winst van enige tienden van een procent in

Utrecht, Amersfoort en Soest, staat een klein verlies in Baarn. De lichte vooruitgang in Amersfoort was toch genoeg om tot zetelwinst te komen, zodat de CPN nu ook in deze stad in de gemeenteraad is vertegenwoordigd.

De gemiddelde winst in Utrecht was bijna 0,2%.

Noord-Holland

In een vierde deel van het aantal gemeenten, waar de CPN in deze provincie aan de verkiezingen deelnam, leed de partij verlies. In Westzaan en Wieringen had dit zelfs zetelverlies ten gevolge.

Ook Haarlem leverde enig verlies op (0,3%). Elders boekte de CPN evenwel winst, die hier en daar zo aanzienlijk was, dat er zetelwinst mee gepaard ging. Zo kwam de CPN in:

Velsen	(van 1 op 2)
Koog a/d Zaan	(van 2 op 3)
Krommenie	(van 2 op 3)
Uitgeest	(van 1 op 2)
Wormer	(van 1 op 2)
Jisp	(van 1 op 2)
Zaandijk	(van 1 op 2)
Enkhuizen	(van 0 op 1)

In Amsterdam behaalde de CPN een kleine winst van 0,6% en behield daar haar 6 zetels.

De gemiddelde winst in Noord-Holland was bijna 1,5%.

Zuid-Holland

Slechts in enkele plaatsen leed de CPN een licht verlies. In de andere gemeenten was de winst over het algemeen niet groot. De stijging met 1,4% in Rotterdam en Dordrecht was evenwel genoeg om zetelwinst te boeken. (Rotterdam 5,5%; 2 zetels en Dordrecht 3,7%; 1 zetel.) Den Haag bleef met 2,9% gelijk aan 1962.

De gemiddelde stijging in Zuid-Holland was ongeveer 1%.

Zeeland

In Vlissingen behaalde de CPN 0,6% winst. In Middelburg kwam de partij niet met een CPN-lijst uit, maar onder de "naamlijst" Adriaanse, die 0,7% van de geldig uitgebrachte stemmen behaalde.

De gemiddelde stijging in Zeeland was ongeveer 0,6%.

Noord-Brabant

De CPN boekte in Breda en Eindhoven een lichte winst en in Tilburg en Helmond een grotere. De 1,8% winst in Helmond leverde haar voor het eerst daar een zetel op.

De gemiddelde winst in Noord-Brabant was ruim 0,9%.

Limburg

Enig verlies leed de CPN in Brunssum en Geleen. In zes andere gemeenten kwam zij tot winst, met name in Heerlen (zetelwinst van 1 op 2) en in Kerkrade, waar de CPN tot nu toe niet was vertegenwoordigd in de raad, maar daar in nu met twee man zitting zal hebben.

De gemiddelde stijging in Limburg was 1%.

Totaal verkreeg de CPN nu 133 zetels tegen 105 in 1962. In "De Waarheid" werd gesproken van 30 zetels winst, maar daarbij werd niet tegelijkertijd gemeld het verlies van een zetel in Westzaan en Wieringen. Gemiddeld kwam de partij tot 1,2% winst.

Hierbij moet echter wel worden bedacht dat de CPN slechts in ongeveer 150 van de ruim 900 gemeenten aan de verkiezingen deelnam en dan vanzelfsprekend in die plaatsen, waar zij enige steun kan verwachten.

b. CPN-resultaten bij de Gemeenteraadsverkiezingen 1966, vergeleken met de Provinciale Statenverkiezingen 1966

Groningen

In alle gemeenten van deze provincie, waar de CPN aan deze Gemeenteraadsverkiezingen deelnam, behaalde zij winst. Deze was zeer gering in de stad Groningen (0,5) en Veendam (0,7), waar ook de Boeren Partij zich in deze verkiezingsstrijd mengde, doch zij was aanzienlijk groter in de overige plaatsen waar deze concurrentie niet was te duchten. In Beerta 10,4% en in Wedde 11,1%.

De gemiddelde winst in deze provincie kwam op 4,6%.

Friesland

Het al of niet meedoen van de Boeren Partij was ook in Friesland van invloed op de resultaten van de CPN. Zonder inmenging van de BP was de winst gemiddeld ruim 2%, tegenover 1% waar de BP wel aan de verkie-

zingen deelnam.

De gemiddelde winst in Friesland was ongeveer 1,5%.

Drente

Een gemiddelde stijging van ruim 1,5%. In Emmen bereikte de CPN - zonder concurrentie van de BP - een winst van 1,8% en kwam zo op 6,7%.

Overijssel

In deze provincie was de mededinging van de BP ten zeerste bepalend voor de uitkomsten van de CPN. In de grote industrie-steden - waar ook de BP vertegenwoordigd was - t.w. Deventer, Enschede en Hengelo, was de winst maar 0,6% of 0,7%. Daarbuiten kwam de CPN tot betere resultaten, zoals met name in Almelo, Steenwijk en Losser.

De gemiddelde winst in Overijssel was ruim 1,6%.

Gelderland

In de plaatsen waar zij deelnam aan de verkiezingen, behaalde de CPN een kleine winst van enkele tienden procent. Alleen in Zutphen - de enige plaats waar zij het niet tegen de BP behoefde op te nemen - kwam het tot een winst van 3,2% zodat de CPN daar nu 7% van het stemmental behaalde.

Gemiddeld was de winst in Gelderland 0,6%.

Utrecht

In vier gemeenten nam de CPN aan de verkiezingen deel. Tegenover een gering verlies in Soest kwam de CPN in Utrecht en Amersfoort tot een stijging van resp. 0,6 en 0,8%.

Gemiddelde winst in Utrecht 0,3%.

Noord-Holland

Hoewel, zoals reeds werd vermeld, de CPN, in vergelijking met de vorige Gemeenteraadsverkiezingen, in een vierde deel der gemeenten verlies leed, heeft zij vergeleken met de Statenverkiezingen van maart j.l., in deze provincie op een enkele uitzondering na overal winst geboekt. Ook in deze provincie boekte de CPN haar grootste winst in die plaatsen, waar de BP niet aan de verkiezingen deelnam; waar dit wel het geval was, bleef de CPN-winst veelal beneden 1 procent. Teneinde het in maart geleden verlies weer weg te werken, heeft de CPN in Amsterdam zich voor deze ge-

mcenteraadsverkiezingen bijzonder veel moeite getroost. Zij slaagde er inderdaad in, ondanks de mededeling van de BP en enkele andere enigszins radicale partijen, 1,9% winst te maken. Met haar 13,1% van het totaal neemt zij daar thans de derde plaats in. In maart was zij tot de zesde plaats teruggedrongen. De Zaanstreek - zonder BP - bezorgde de CPN een forse winst van gemiddeld 5,9%. Het Gooi bleef met gemiddeld 0,4% ver daarbij achter, terwijl de CPN in het industriegebied van de IJ-mond in het algemeen niet of nauwelijks boven de 2% winst uitkwam.

De gemiddelde stijging in Noord-Holland was bijna 3,4%.

Zuid-Holland

De winst voor de CPN in deze provincie is - met uitzondering van de uitkomst van enkele kleinere gemeenten - over het algemeen gering. Ammerstol en Heenvliet, met een stijging van resp. 8,3% en 9,2% steken ver boven het gemiddelde uit. In de grote industrieplaatsen bleef deze winst veelal beneden 1 procent. Rotterdam, met 0,8% winst, kwam op 5,5%; in Den Haag, met 0,4% winst, behaalde de CPN 2,9% van het totaal aantal stemmen. Zonder concurrentie van de BP bracht de CPN het in Dordrecht tot 1,4% winst en verkreeg 3,7% der stemmen.

Gemiddelde winst in Zuid-Holland 1,5%.

Zeeland

In feite kwam de CPN alleen in Vlissingen met een partijlijst uit en behaalde daar met 0,5% winst 2,2% der stemmen.

Noord-Brabant

In Tilburg en Eindhoven bleef het percentage CPN-stemmen gelijk. In Breda behaalde de partij een kleine winst, terwijl het tot een wat grotere winst kwam in Helmond, waar de CPN nu 3,5% van het totaal wist te verwerven.

Gemiddelde winst in Noord-Brabant bijna 0,4%.

Limburg

Na haar in Limburg behaalde winst bij de Statenverkiezingen, heeft de CPN zich thans niet overal kunnen handhaven. In een drietal gemeenten in de mijnstreek leed de communistische partij verlies, in de overige plaatsen, waar aan de gemeenteraadsverkiezing werd deelgenomen, kwam zij echter ook nu weer tot winst, met name in Heerlen en Kerkrade. Toch bracht Limburg het gemiddeld niet tot winst, maar leverde het de CPN een klein

verlies op.

c. Commentaar

Vergeleken met de resultaten, behaald bij de Gemeenteraadsverkiezingen in 1962, heeft de CPN nu in het merendeel van de gemeenten waar zij aan de verkiezingen deelnam, winst geboekt. Gemiddeld ruim 1%.

De verkiezingen in 1962 gaven nog maar een licht herstel te zien van de in 1958 en 1959 geleden verliezen. In 1959 bereikte de CPN bij de Kamerverkiezingen haar na-oorlogs-dieptepunt van 2,41%. De gebeurtenissen in Hongarije, de gevolgen van de destalinisatie en de ruzie in eigen gelederen, uitlopend op de afsplitsing van de "Bruggroep" van Gortzak en Wagenaar, waren even zovele oorzaken voor een duidelijke teruggang van het aantal CPN-stemmen.

Dat de CPN, nu zij deze moeilijkheden enigszins te boven begint te komen, betere resultaten wist te behalen dan in 1962, is danook niet zo verwonderlijk.

Van de Statenverkiezingen in dit voorjaar, werd destijds reeds gesteld dat zij door allerlei omstandigheden een sterker nationaal karakter droegen dan gewoonlijk. Dezelfde factoren (kritiek op het regeringsbeleid, het huwelijk van de Kroonprinses en de gebeurtenissen in Amsterdam) bewerkten dat zelfs de recente Gemeenteraadsverkiezingen een meer algemeen politieke betekenis kregen. Een vergelijking van de uitkomsten van deze beide verkiezingen lijkt dan ook zinvol (zie onder b).

In maart j.l. had de CPN, voornamelijk door haar halfslachtige houding inzake het huwelijk van Prinses Beatrix, in vele plaatsen (waaronder Amsterdam) een verlies te incasseren, inplaats van volop mee te profiteren van de ontevredenheid over het regeringsbeleid. Nu, bij de Gemeenteraadsverkiezingen, wist de communistische partij in vrijwel alle gemeenten, waar zij daaraan deelnam, niet alleen dit verlies goed te maken, maar het zelfs om te zetten in een duidelijke winst. Groningen, de Zaanstreek en Amsterdam en omgeving zijn daarvan sprekende voorbeelden.

Men zou uit de winst die de CPN behaalde en het verlies dat de PSP bij deze Gemeenteraadsverkiezingen vrij algemeen leed, kunnen afleiden, dat de gebeurtenissen rondom 10 maart, thans niet of nauwelijks meer van invloed zijn geweest. Er zou dan een situatie zijn ontstaan, vergelijkbaar met de uitslag van de Rijnmondverkiezingen in 1965, toen de PSP ook verloor, terwijl de CPN en de Boeren Partij sterk vooruitgingen. Deze

tendens - radicalisering naar uiterst links en naar rechts, voortvloeiend uit ontevredenheid over het beleid en het optreden van de grote middenpartijen - heeft zich, gezien de recente uitslag opnieuw gemanifesteerd.

Uit het hiervoren onder b. gegeven overzicht blijkt duidelijk, dat het al of niet meedoen van de Boeren Partij in opmerkelijk veel plaatsen sterk bepalend is geweest voor de resultaten van de CPN. In de plaatsen waar de Boeren Partij aan de verkiezingen deelnam, was de winst voor de CPN als regel vrij gering, daar waar de BP niet vertegenwoordigd was, kwam de CPN veelal tot een aanzienlijke winst.

Dit zou er op kunnen duiden, dat bij afwezigheid van de BP een deel der kiezers de CPN wel als een aanvaardbaar alternatief heeft beschouwd, hetgeen zou betekenen dat deze groep, hoe dan ook, radicaal heeft willen stemmen, zonder veel acht te slaan op aard en doelstelling van deze twee extremen.

Dat de CPN in belangrijke mate van deze ontwikkeling heeft geprofiteerd, zal ongetwijfeld verband houden met een de laatste jaren te constateren afnemen van anti-communistische gevoelens. Bovendien heeft de CPN zich opgeworpen als een bij uitstek "Nederlandse partij, die opkomt voor Nederlandse belangen". Kennelijk is de CPN thans voor een toegenomen deel der kiezers de meest radicale en uit nationale overwegingen ook nog verantwoorde keuze.

In verschillende gemeenten waar zij al een tamelijk sterke positie innam, heeft de CPN de verkiezingsactie tevens ingezet om aan een mogelijke vergroting van haar aanhang het recht te ontlenen ter plaatse een wethouderszetel toegewezen te krijgen. Met name in Amsterdam werd hierop aanhoudend met klem gezinspeeld. Toen bleek dat daar de verliezen van maart thans royaal zijn goedge maakt en de CPN 1,9% vooruitgegaan was, schreef "De Waarheid": "Met 13,1% kan niemand meer ons recht op een wethouderszetel betwisten".

H O O F D S T U K I I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE HULPORGANISATIES

Vredesbeweging

Discussie in de wereldvredesbeweging

Sedert het 7e Wereldvredescongres, dat in juli 1965 te Helsinki plaatsvond, is er binnen de communistische wereldvredesbeweging een uitgebreide discussie gaande. Enerzijds betreft deze de vraag of, in het licht van de veranderde wereldsituatie, de (sedert 1949 ongewijzigde) structuur van de WVR herzien zou moeten worden, anderzijds de wijze, waarop de WVR in de toekomst aan de internationale "vredesstrijd" zal moeten deelnemen. Wat dit laatste betreft, gaat het meer in concreto over de vraag of de WVR bepaalde vormen van samenwerking met pacifistische organisaties zal moeten nastreven, dan wel toekomstige vredesactiviteiten - met name op internationaal niveau - in eigen hand zal dienen te houden.

Het gesprek inzake de toekomstige structuur en activiteit van de WVR was acuut geworden doordat professor [] in 1965 aftrad als voorzitter. [] liet een politiek testament na in de vorm van een uitvoerige analyse van taak en werkwijze der wereldvredesbeweging, gepubliceerd in het WVR-bulletin van oktober 1965 (vide MO no's 11 en 12 - 1965). Het heengaan van [] wierp in het bijzonder de vraag op, of de WVR aan het principe van een eenhoofdige leiding vast diende te houden, dan wel als toporgaan een klein presidium - de gedachten gingen met name uit naar een driemanschap - moest instellen. Ook de positie van het secretariaat was daarbij in het geding.

Uiteraard wierp ook het Sino-Sowjet-conflict zijn schaduw over de discussie. Als gevolg van dit conflict verkeerde men vooral in onzekerheid omtrent de toekomstplannen van Peking. Zouden de Chinezen bereid zijn verdere medewerking aan de WVR en zijn activiteiten te geven, eventueel op voorwaarde van een zekere decentralisatie in organisatie en werkwijze, of waren zij van plan de wereldvredesbeweging te verlaten en een op Peking georiënteerde, concurrerende vredesbe-

weging in het leven te roepen, tezamen met hun Afro-Aziatische medestanders?

Boedapest, maart 1966

De genoemde problematiek leverde ruimschoots gespreksstof op voor de WVR-commissies, die in maart jl. te Boedapest vergaderden en voor de - eveneens in de Hongaarse hoofdstad gehouden - bijeenkomst van vertegenwoordigers der nationale vredescomité's. De Nederlandse Vredesraad (NVR) werd op deze bijeenkomst vertegenwoordigd door zijn secretaris (tevens CPN-partijbestuurslid)

Belangwekkend was vooral de inleiding van de Indiër

die namens het huidige WVR-presidium rapport uitbracht over de structuurproblemen van de WVR, welk rapport vervolgens zou worden toegezonden aan de nationale vredesraden voor het geven van commentaar.

Dit schijnbaar democratische gebaar was in feite een wassen neus. Het presidium - te zelfder tijd ook al in Boedapest bijeen - bleek zich bij zijn besluitvorming reeds op dit rapport te hebben gebaseerd en de voornaamste conclusies ervan ter nadere uitwerking en bestudering te hebben voorgelegd aan een speciale commissie uit zijn midden. Deze commissie moest een en ander verwerken tot voorstellen, voor te leggen aan de WVR-conferentie, die van 13-16 juni in Genève zou worden gehouden.

Uit het midden van de vertegenwoordigers van de nationale vredesraden waren in Boedapest overigens eveneens voorstellen gekomen. De voornaamste daarvan wettigen de conclusie, dat de Sowjet-Russische positie in de wereldvredesbeweging weer duidelijk is verbeterd, met name in dier voege, dat de decentralisatie-tendens in de beweging met succes werd afgeremd. Tot de "aanbevelingen" behoorden nl.: het toekennen van een gewichtiger rol aan het secretariaat bij het bepalen van het beleid en amendering van het voorstel om de vertegenwoordigers van de nationale vredesraden voortaan minstens eenmaal per jaar bijeen te doen komen, in deze zin, dat die bijeenkomsten alleen het karakter van "uitwisseling van meningen" zouden hebben, doch dat dit forum geen politieke verklaringen zou mogen uitgeven (wel zou men desgewenst "aanbevelingen" aan de Wereldvredesraad kunnen doen).

Gezien de grondige voorbereidingen van Boedapest viel te verwachten, dat de WVR-conferentie in Genève weinig verrassends meer zou

opleveren.

Genève, juni 1966

Nadat een voorstel van de Arabieren om de WVR-vergadering in een der Arabische hoofdsteden te houden was afgestuit op het verzet van de WVR-leden uit Israël en vervolgens ook de kandidaat-steden Boedapest en Upsala (Zweden) waren afgewezen, viel de keus aanvaardelijk op Helsinki als plaats van bijeenkomst.

Vrij laat en om onopgehelderde redenen, besloot het WVR-presidium echter de conferentie niet in de Finse hoofdstad te houden, maar in Genève. Wellicht heeft de meer centrale positie van dit, evenals Zweden en Finland, "neutrale" land zulks bevorderd, wellicht ook was Genève vanwege haar "vredesreputatie" voor de WVR bijzonder aantrekkelijk. In elk geval was Genève geassocieerd met het daar 2 jaar geleden gesloten accord over de positie van Vietnam, nu punt 1 van de WVR-agenda.

De overige punten op de agenda waren: de positie van de ontwikkelingslanden, het vraagstuk van de Europese veiligheid (op weg om een nieuwe communistische tophit te worden) en - "last but not least" - doelstellingen en structuur van de WVR. De samenstelling van de agenda was overigens niet zonder strubbelingen verlopen. De Chinese, Japanse en Indonesische afgevaardigden hadden zich in Boedapest fel verzet tegen het voornemen om als agendapunten een discussie over de ontwapening en een mondiale campagne tegen de spreiding van kernwapens op te nemen.

De vergadering werd gehouden in het "Palais Wilson", dat eens de Volkenbond binnen zijn muren vergaderd zag. Ook dit gaf uiteraard cachet aan de meeting, die op 13 juni door de in "vredesdienst" ver-grijpsde WVR-secretaresse werd geopend. Namens de Zwitserse vredesbeweging sprak de gedelegeerden toe: bij de aanvang 272 uit 77 landen, later aangegroeid tot rond 500. Tot hen behoorden ook vertegenwoordigers van Noord-Vietnam, het Zuid-Vietnamese bevrijdingsfront en communistisch China.

Rede

Belangwekkend was vooral de rede van het Oostduitse WVR-lid

prof. tevens lid van het Politiek Bureau van de SED. In zijn, geheel aan de Europese veiligheid gewijde, rede (gepubliceerd in "Neues Deutschland" van 14 juni j.l.) beklemtoonde hij, dat de Westduitse militaire macht, vanwege haar revanchistische instelling en haar greep naar de zwaarste wapens, niet alleen een gevaar voor Europa, maar voor de gehele wereld vormde. Beide wereldoorlogen moesten in dit opzicht een les zijn. De wereldwijde omvang van dit gevaar werd volgens voorts geïllustreerd door het feit, dat Bonn de voornaamste secundant van Washington in Z.O.-Azië (Vietnam!) is.

E.e.a. vormde voor de inleider een gereede aanleiding om - in de voetsporen van zijn Moskouse meesters - zich te keren tegen decentralisatie-overwegingen: "Es bewegt uns also das Gegenteil von Regionalismus, der angesichts der Unteilbarkeit des Kampfes um den Frieden mit dem Charakter unserer Bewegung unvereinbar ist". Het mes sneed in deze trouwens aan twee kanten, waar sprekend in genoemde zin, tevens de geliefkóóste Chinese - of zo men wil Afro-Aziatische - stellingname ondergroef, als zou de communistische wereldbeweging haar voornaamste vijand (het Amerikaanse imperialisme) in Azië en niet in Europa tegenover zich vinden.

referaat mondde uit in een voorstel tot afsluiting van een "Magna Charta" voor Europese veiligheid tussen de staten van het betreffende continent, met als voornaamste punten: toezegging van alle Europese staten (te beginnen met de Bondsrepubliek en de DDR) af te zien van gebruik en opslag van kernwapens, erkenning van de bestaande grenzen in Europa, totstandbrenging van normale onderlinge politieke (en uiteraard: diplomatieke!) betrekkingen, ontbinding van NATO en Warschaupact, realisering van een Duitse vredesregeling.

Als voornaamste achterliggende motieven noemde : bevrijding van Europa van Amerikaanse voogdij en van het spook van een atoomoorlog.

Spreker zou zijn voorstellen nader uitgewerkt willen zien op een "Europese veiligheidsconferentie van volken en persoonlijkheden", een samenkomst, die zeker ook de z.i. noodzakelijk geworden conferentie van staatslieden zou kunnen bespoedigen.

De WVR zou deze materie dienen te verwerken in een speciaal program van actie.

Op de besluiten van de WVR-conferentie in Genève en de positie

van de Nederlandse Vredesraad - daar vertegenwoordigd door
en - hopen wij in het volgend MO terug te komen.

Vrouwenbeweging

NVB - Stertocht

Tot de stereotype activiteiten van de, overigens weinig invloedrijke, communistische Nederlandse Vrouwenbeweging (NVB) - de organisatie telt ca. 3000 leden - behoort een jaarlijks weerkerende "ster-tocht". Dit jaar viel deze vrouwelijke toogdag op 7 juni.

Als gastvrouw fungeerde de afdeling Haarlem, waarheen de naar schatting 900 feministen (vorig jaar: 1000) met een twintigtal autobussen vanuit alle windstreken (vnl. uit Amsterdam, Utrecht, Het Gooi en Kennemerland) werden getransporteerd.

Hoewel verwacht mocht worden dat het evenement - normaal al een hoogtepunt in het NVB-bestaan - ditmaal, vanwege de 20ste verjaardag van de organisatie, wel een uitzonderlijk accent zou krijgen, verliep het program nagenoeg even vlak als altijd: een gezellig dagje uit, met als enige politieke aspecten een kranslegging bij een verzetsmonument in Haarlem en een bijeenkomst in het concertgebouw van de Spaarnestad, waar NVB-presidente in een rede de bekende politieke noten kraakte: Nederland atoomvrij, vrijheid en zelfbeschikking voor Vietnam, gelijke beloning voor mannen en vrouwen.

Zij kondigde voorts het nog dit jaar te houden jubileum-congres van de bond aan en riep haar geestverwanten op dit waardig voor te bereiden: d.w.z. door het winnen van leden en het werven van abonnees op het orgaan "Vrouwen voor Vrede en Opbouw".

Alvorens het meer feestelijke deel van het programma werd ingeluid, nam het gezelschap nog een motie aan het adres van Minister Vondeling aan (uiteraard met algemene stemmen), luidend: "De Nederlandse Vrouwenbeweging, op 7 juni in vergadering bijeen in het Concertgebouw te Haarlem, dringt bij de Minister aan op een belastingvrij vakantiegeld en belastingverlaging voor verricht overwerk".

Vermelding verdient tenslotte nog, dat een Belgische geestverwante uit Herstal sprak over het succes, dat de vrouwen dáár bij de strijd voor gelijkberechtiging hadden behaald.

Verzetsbeweging

Protesten tegen invrijheidstelling van Lages

Nadat in de middag van de 9de juni door de communist Marcus Bakker in de Tweede Kamer een interpellatie was aangevraagd over de (voorlopige) invrijheidstelling van de Duitse oorlogsmisdadiger vond 's avonds in Amsterdam daartegen een protesttocht plaats, georganiseerd door het Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV) en de Organisatie van Progressieve Studerende Jeugd (OPSJ).

Tot de organisaties, die protesttelegrammen zonden aan de Minister van Justitie, aan de Minister-President en aan de Tweede Kamer, behoorden Verenigd Verzet 1940-1945 en zijn mantel-comité's: het Nederlands Auschwitz Comité (NAC), het Protestcomité Vrijlating Oorlogsmisdadigers (PVO) en de Nederlandse Sachsenhausen Vriendenkring.

Door het Nederlands Auschwitz Comité werd voorts op 14 juni aangekondigd, dat op 20 juni een protesttocht door Amsterdam zou worden gehouden. Op 16 juni werd evenwel door het NAC bekend gemaakt, dat de tocht tot nader order zou worden uitgesteld. Men mag aannemen, dat dit uitstel geschiedde op aandrang van de CPN-leiding, om te voorkomen, dat de communisten aansprakelijk zouden worden gesteld voor het veroorzaken van nieuwe onrust in de hoofdstad.

Het Protestcomité Vrijlating Oorlogsmisdadigers begon intussen met het verzamelen van adhaesiebetuigingen bij een protestbrief, gericht aan H.M. de Koningin.

Bij de debatten, die op 21 juni in de Tweede Kamer over de invrijheidstelling van werden gevoerd, waren vertegenwoordigers van Verenigd Verzet, Nederlands Auschwitz Comité en Protestcomité Vrijlating Oorlogsmisdadigers aanwezig. Afgevaardigden van NAC en PVO maakten voor het begin der debatten hun opwachting bij leden van de fracties van Partij van de Arbeid en CPN.

Cultuur

Cultureel verdrag met de Sowjet-Unie

Binnenkort is de ondertekening te verwachten van een cultureel verdrag op staatsniveau tussen Nederland en de Sowjet-Unie. Ter voor-

bereiding daarvan zijn in mei van dit jaar in Moskou onderhandelingen gevoerd door een Nederlandse delegatie onder leiding van Hr Ms Ambassadeur en een Russische delegatie onder leiding van een vice-voorzitter van de Staatscommissie voor culturele betrekkingen met het buitenland. Het overleg resulteerde in de parafering op 18 mei j.l. van een verdrag, dat mogelijkheden opent voor verruiming van de culturele en wetenschappelijke betrekkingen en zal dienen als basis voor speciale uitvoeringsverdragen van beperkte duur.

In de afgelopen jaren is door praktisch alle Sowjet-Russische instanties en organisaties, die betrokken zijn bij de culturele uitwisseling, bij herhaling gewezen op het belang, dat in Moskou wordt gehecht aan kahalisering van de culturele contacten met het buitenland via culturele verdragen. Daarbij werd ook ten aanzien van Nederland telkens opnieuw gesteld dat, zodra een dergelijk verdrag zou zijn gesloten, een aanzienlijke liberalisatie zou volgen op het terrein van de culturele en wetenschappelijke uitwisseling en dat voor beoefenaren van wetenschap en cultuur aantrekkelijke subsidiëringmogelijkheden zouden worden geschapen.

Het is waarschijnlijk niet geheel toevallig, dat precies op de dag, waarop het verdrag in Moskou werd geparafeerd, in de Nederlandse dagbladen het bericht kon worden gepubliceerd, dat in de Russische hoofdstad, na jaren van onderhandelen, contracten waren ondertekend voor een zeer belangrijke tentoonstelling over Russische archeologie, van 16 september tot en met 18 november 1966 te houden in het Gemeentemuseum te Den Haag. Het zou de eerste expositie van een dergelijke aard en omvang in West-Europa worden.

Bij het voorbereiden van reizen naar de Sowjet-Unie of van lezingen over de Sowjet-Unie hebben in de afgelopen jaren vooral ook Nederlandse hoogleraren, academici, studenten en studentenorganisaties van Russische zijde te horen gekregen, dat men in Moskou gaarne bereid zou zijn tot het verlenen van faciliteiten, maar dat velerlei bezwaren en problemen, die een meer liberale uitwisseling in de weg stonden, pas zouden kunnen wegvallen bij de afsluiting van een cultureel verdrag.

Tot de studentenverenigingen, die de hoop koesteren bij totstandkoming op korte termijn van een cultureel verdrag nog te kunnen profiteren van bijzondere medewerking van Russische zijde en van financiële steun van Nederlandse kant, behoort de Utrechtse gezellig-

heidsvereniging "Unitas Studiosorum Rheno-Trajectina", die ter gelegenheid van haar elfde lustrum in november van dit jaar een Russische culturele week organiseert. (Deze manifestatie, die zal worden gehouden onder het motto "Tussederusse", is bedoeld als tegenhanger van de lustrumviering van het Utrechts Studenten Corps, dat dit jaar in het teken staat van de roemruchte Jimmy Walker, burgemeester van New York in de jaren twintig.) Door "Unitas" zijn intussen enkele tientallen Russische studenten uitgenodigd tot bijwoning van de feestelijkheden in Utrecht.

De positie van de Vereniging "Nederland-USSR" - welke vereniging, zoals bekend, sinds 1964 een eigen cultureel accoord met de Russen heeft, dat telkens opnieuw wordt verlengd met een cultureel plan voor één jaar - laat enige ruimte voor speculatie. De Nederlandse vereniging, waarvan het beleid in feite wordt bepaald door instanties in Moskou, heeft naar het voorbeeld der Russen in de afgelopen jaren herhaaldelijk gepleit voor de totstandkoming van een cultureel verdrag op staatsniveau. Vooral ook op aandrang van de Russen heeft men het daarbij doen voorkomen, alsof het culturele accoord, dat de vereniging met de Russen had gesloten, beschouwd kon worden als de eerste stap op weg naar een cultureel verdrag tussen Nederland en de Sowjet-Unie. Van officiële Nederlandse zijde heeft men er echter nimmer enige twijfel over laten bestaan, dat aan het kanaliseren van culturele uitwisseling tussen Nederland en de Sowjet-Unie via de communistische mantelorganisatie "Nederland-USSR" geen enkele behoefte bestaat.

Zoals bekend, baart de nauwe band tussen "Nederland-USSR" en de Russen de zozeer op autonomie ingestelde CPN-leiding de nodige zorgen.

H O O F D S T U K I V

ANDERE GROEPERINGS

Pacifisme

PSP-resultaten bij de Gemeenteraadsverkiezingen op 1 juni

Zoals bekend heeft de Pacifistisch Socialistische Partij haar bij de Statenverkiezingen in maart j.l. behaalde winst (circa 2% ten opzichte van de verkiezingen in 1962) niet weten te handhaven. Doordat zij lang niet in alle gemeenten met een eigen lijst uitkwam, is het echter moeilijk een exacte indruk van de landelijke situatie te verkrijgen. Toch kan men door vergelijking van cijfers in een aantal gemeenten, waar de PSP sedert de Raadsverkiezingen van 1962 aan de verkiezingsstrijd deelnam, zich een tamelijk betrouwbaar beeld van haar ontwikkeling vormen.

Met haar bescheiden winst ten opzichte van de Raadsverkiezingen in 1962 kwam de PSP van 77 op 122 zetels (officieuze uitslag), hetgeen voor een belangrijk deel te verklaren valt uit het feit, dat zij thans in veel meer gemeenten kandidaten heeft gesteld dan in 1962. Bovendien is het aantal beschikbare zetels sindsdien uitgebreid.

Opmerkelijk is, dat minder uniformiteit in de uitslagen valt waar te nemen, dan bij de verkiezingen van maart het geval was. In de meeste aan een beschouwing onderworpen gemeenten leed de PSP overigens - vergeleken met maart - verlies, in een beperkt aantal gevallen wist zij een lichte vooruitgang te boeken.

Haar grootste aanhang ver uitgaande boven het landelijk gemiddelde, bevindt zich nog steeds in de provincies Noord- en Zuid-Holland. Amsterdam en de Zaanstreek telden 12,01% der uitgebrachte stemmen, het Rijnmondgebied (hier alleen Rotterdam, Schiedam en Vlaardingen) 8,11%, Haarlem met IJmond 7,01%, de kop van Noord-Holland 6,47%.

Zoekt men naar een verklaring voor het zo snelle wisselen van succes bij de PSP, dan moet men wel concluderen, dat alleen bijzondere factoren van tijdelijke aard tot de opmerkelijke PSP-resultaten van de 23e maart j.l. hebben bijgedragen. Daarbij is te denken aan de onduwbelzinnige republikeinse houding van deze partij rond het huwelijk van

Prinses Beatrix enerzijds en de opportunistische handelwijze van de CPN en het in deze verdeelde PvdA-huis anderzijds.

Verlies ten opzichte van de Provinciale Statenverkiezing 1966

Beschouwing van de uitslagen in 131 vergelijkbare gemeenten met 54% der inwoners toont voor de PSP ten opzichte van maart j.l. een verliespercentage van circa 1,35%. Aannemende, dat dit cijfer bij benadering richtinggevend is voor het landelijke verlies, betekent dit een terugval van 4,98% naar omstreeks 3,6%.

Dit verlies lijkt voor een groot deel aan de CPN ten goede te zijn gekomen, welke indruk wordt versterkt bij het bezien van met name de resultaten van beide partijen in Amsterdam en de Zaanstreek.

Het grootst blijkt het PSP-verlies te zijn in de steden Amsterdam en Rotterdam, n.l. respectievelijk 4,6 en 1,7%, merkwaardigerwijs dezelfde plaatsen, waar in maart de grootste winst viel, die toen t.o.v. de Statenverkiezingen in 1962 respectievelijk 5,3 en 5,4% bedroeg. (Wel moet - wat Amsterdam betreft - worden opgemerkt, dat de Provo's, die thans met een eigen lijst uitkwamen en 2½% van de plaatselijke stemmen behaalden, bij de Statenverkiezingen overwegend op de PSP hebben gestemd.)

Lichte winst ten opzichte van de Gemeenteraadsverkiezing 1962

De bovenaangehaalde vergelijking geeft voor dezelfde groep van 131 gemeenten t.o.v. 1962 een winst te zien van 0,87% (vergeleken met de Tweede Kamerverkiezingen 1963 een winst van ruw geschat 1,35%).

De PSP-verkiezingsaanhang blijkt in de grote steden, in 't bijzonder in de randstad Holland, sterker te fluctueren dan elders in het land. Dit zou tenminste op een grotere politieke gevoeligheid van de kiezers duiden.

De procentueel sterkste toename van PSP-stemmen t.o.v. 1962 ziet men in de volgende gebieden: Rijnmondgebied - 2,39%; Amsterdam + Zaanstreek - 1,49%; de kop van Noord-Holland - 1,87%.

Commentaar

De PSP-leiding had wel enige moeite met het verwerken en verklaren van de jongste, voor haar wat teleurstellende, resultaten. In "Bevrijding" van 4 juni jl. poogde hoofdredacteur de bittere pil

van 1 juni te vergulden, door het verlies weg te praten met de stelling, dat men gemeenteraadsverkiezingen met eerdere gemeenteraadsverkiezingen (1962) moet vergelijken. Hoe hij aan de pertinent onjuiste conclusie komt, dat het PSP-resultaat sindsdien zou zijn verdubbeld, licht hij niet toe.

Partijvoorzitter maakte zich aan eenzelfde schijnconstructie schuldig, toen hij in een PSP-radio-uitzending op 9 juni de grote vooruitgang aantoonde van 77 naar 122 raadszetels, daarbij verzwijgend, dat de PSP nu in veel meer gemeenten aan de verkiezingen heeft deelgenomen en bovendien het aantal beschikbare zetels sedert 1962 is uitgebreid. Hij bezag de toekomst met optimisme, want - zo stelde hij - de oorzaak van de recente politieke verschuivingen, d.w.z. de roep om een andere maatschappelijke structuur, zal te zijner tijd ten gunste van de PSP werken, wanneer het publiek bereid is zijn verstand en geweten te volgen.

Het partijbestuurslid (representant van de socialistische vleugel in de PSP) deed het al niet veel beter, al toonde hij ten aanzien van de oorzaken van de teruggang sinds maart dit jaar, een realistischer en meer genuanceerd oordeel te hebben. Hij gaf toe, dat de PSP op 23 maart door "een reeks oorzaken" in het nieuws was en dáárdoor al veel op drift geraakte kiezers aantrok, die zich achteraf misschien "bekocht" gevoeld hebben. Dat komt z.i. doordat de PSP aan het politiek oordeel van haar kiezers nogal hoge eisen stelt, daar zij niet alleen aandacht besteedt aan Nederlandse belangen, maar ook aan dingen v^{er} buiten onze grenzen. Zij doet dit vanuit haar mondiale opvatting, dat wij in een wereldhuishouding leven en evenzeer verantwoordelijkheid voor gebeurtenissen buiten Nederland dragen.

Vermeldenswaard tenslotte is nog de CPN-visie op het PSP-verlies. "Nu de directe belangen van de bevolking een meer onmiddellijke rol speelden," aldus "De Waarheid" van 2 juni, "is die (PSP-)winst (van 23 maart) weer voor een groot deel verloren". Zij heeft maar éven kunnen profiteren van de troebele situatie, die in maart door het huwelijk van kroonprinses Beatrix was ontstaan. Behalve dat hiermede duidelijk het onafhankelijke karakter van de PSP is aangetoond, betekent de PSP-nederlaag volgens "De Waarheid" ook een "zware slag tegen de revisionistische politiek, die erop uit is om het communisme te bestrijden met een soort slappe-thee-radicalisme".

Anarchisme

Een provo in de Amsterdamse gemeenteraad

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1 juni jl. werd de Amsterdamse student [redacted] die als no 1 op de kandidatenlijst van de provo's stond, gekozen. De provo's verwierven 13022 stemmen ofwel 21% van de in de hoofdstad uitgebrachte stemmen. Aangezien de PSP in stemmenaantal flink achteruitging en de PvdA vrijwel gelijk bleef, lijkt de voorzichtige conclusie gewettigd, dat de stemmen die op de provo-lijst werden uitgebracht, vooral aan de pacifistisch-socialisten werden onttrokken. Dit zou ook kunnen blijken uit een interview met

[redacted] verschenen in het blad "Links" van 4 juni 1966. Daarin vertelde hij, evenals de meeste "prominente" provo's, bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten van dit jaar op de PSP te hebben gestemd.

Wat de provo-"leiders" betreft, deelde [redacted] mee, dat de student Roel van Duyn - voormalig redacteur van het anarchistisch maandblad "De Vrije" - "nog steeds onze ideeënman is". Als "actie-mensen" noemde hij [redacted] en zichzelf. Over zichzelf deelde de geïnterviewde mee, zich vroeger bewogen te hebben in kringen van de communistisch georiënteerde studentenvereniging "Perikles" en ook lid te zijn geweest van de democratisch-socialistische studentenorganisatie "Politeia".

Gevraagd naar de activiteiten bij het Amerikaanse consulaat in de hoofdstad, bracht betrokkene naar voren dat hij vóór effectief protest was, maar dat hij weigerde zijn hoofd op een muur stuk te lopen. "Maar wie het VS-consulaat wil opblazen", aldus [redacted], "die heeft mijn zegen".

Volgens het interview in "Links" gelooft [redacted] wel in massa-acties, mits deze niet ten koste van de spontaneïteit gaan. Op een vraag van interviewer(s) wat de invloed van de "echte" anarchisten op de provo-beweging was, antwoordde [redacted] dat zij van tijd tot tijd graag meedoen aan provo-demonstraties. Hij vermeldde er evenwel niet bij, dat de oudere anarchisten geen enkele waardering hebben voor het feit, dat de provo's hebben meegedaan aan de gemeenteraadsverkiezingen in Amsterdam en zich nochtans anarchist durven noemen. Volgens

[redacted] in "De Vrije" van mei 1966, boycotten anarchisten immers overal ter wereld de stembus.

"Had-je-me-maar"

In een artikel in no 9 van "Provo" (12-5-1966) schrijft een zekere over een vergelijking, die nog al eens gemaakt wordt tussen de "Had-je-me-maar"-verkiezingen in 1921 en de gemeenteraadscandidatuur van de provo's in 1966. neemt daartegen stelling.

De toenmalige leider van de anarchistische beweging in Nederland, stelde begin 1921 met een aantal anderen, o.m. de zwerver bijgenaamd "Had-je-me-maar" (omdat hij dat altijd de jonge meisjes nariet), kandidaat voor de Amsterdamse gemeenteraad. De reden daartoe, aldus , was dat het niet voldoen aan de in 1918 ingevoerde stem plicht/bij de ^{de anarchisten} voorgaande verkiezingen heel wat straf had bezorgd. Volgens zou alleen een candidatuur van de staat een gevoelige knauw kunnen geven. Zijn taak in de gemeenteraad zou moeten zijn op alle mogelijke en onmogelijke manieren te demonstren tegen de stemplicht. De verkiezingen van 27 april 1921 leverde de "Had-je-me-maar"-anarchisten 14246 stemmen op (ca 51%) en twee zetels. Volgens blijft de overeenkomst tussen beide groepen beperkt tot uiterlijkheden, als de houding tegenover het gezag. De candidaatstelling van de provo's is z.i. geen proteststunt, maar gebeurt doelbewust, waarbij men uitgaat van het accepteren van het begrip gemeenteraad. Verder staan de provo's, in tegenstelling tot de anarchistengroep van in 1921, z.i. wel degelijk concrete en constructieve plannen voor ogen.

Activiteiten inzake Vietnam

Vietnam-bulletin

Op 11 juni 1966 verscheen het eerste nummer van een "Vietnam-bulletin", dat volgens de redactie een evenwichtige selectie wil geven van feiten en beschouwingen, ontleend aan de nationale en internationale pers en aangevuld met - zoals men het noemt - deskundige achtergrondgegevens. Om verschillende redenen, aldus een mededeling in het eerste nummer, kwam tot nu toe een aantal van die gegevens, die voor een goed begrip van het probleem Vietnam van het grootste belang worden geacht, hier te lande niet voldoende onder de aandacht.

De redactie, die zegt onafhankelijk te zijn van enige organisatie, stelt zich achter de vier eisen, die zowel door het in september 1965 opgerichte Jongerencomité "Vrede en zelfbeschikking voor Vietnam", als

door de Actiegroep Vietnam, sinds kort actief, worden onderschreven. Deze eisen zijn: stopzetting van de bombardementen, terugtrekking van de buitenlandse troepen, erkenning van het Bevrijdingsfront als onderhandelingspartner en zelfbeschikking voor het Vietnamese volk.

Het bulletin stelt zich verder ten doel de verschillende Vietnam-activiteiten in eigen land aan te kondigen en er, zonedig in de vorm van een kort verslag, in bredere kring bekendheid aan te geven. Ook wil men korte recensies opnemen van boeken en brochures, waarin de kwestie Vietnam aan de orde wordt gesteld.

Het ligt in de bedoeling het bulletin zo spoedig mogelijk uit eigen inkomsten te financieren. In de aanloopperiode wordt financiële steun gegeven door de Algemene Studenten Vereniging Amsterdam (ASVA) onder wier auspiciën het bulletin thans ook wordt uitgegeven.

De redactie van het iedere veertien dagen uit te geven bulletin bestaat uit

en Ton Regtien.

was inzake Vietnam al eerder in het nieuws. Hij speelde een actieve rol in de organisatie van de teach-in over Vietnam, op 29 oktober 1965 in Amsterdam gehouden. Ook Ton Regtien - redacteur van het links-socialistische totskistisch georiënteerde blad "Links" - was daarbij actief.

bestuur belast met acties.

is in het ASVA-traden

inzake Vietnam niet eerder op de voorgrond.

Actiegroep Vietnam

De situatie rond deze actiegroep (vide ook M.O.5-1966 pag. 25 en 26), is nog steeds niet geheel duidelijk. Wel lijkt het zeker, dat de stille protesttochten inzake Vietnam, waarvan er recentelijk enige in Amsterdam werden gehouden en waarvoor over het algemeen geen toestemming werd gevraagd of verleend, in feite door deze actiegroep of wat ervoor doorging werden georganiseerd. Dat kan ook blijken uit een artikel van de hand van het Tweede Kamer en gemeenteraadslid A.J.Bruggeman in het PSP-blad "Bevrijding" van 4-6-1966. Het Comité "Stil Protest" (zie M.O. 4-1966 pag. 29), dat oorspronkelijk deze tochten heette te organiseren, is blijkbaar in de Actiegroep Vietnam opgegaan.

In eerdergenoemd artikel zegt Bruggeman - die zelf minstens aan één van deze tochten deelnam - , dat bij het organiseren van deze protesttochten allengs duidelijk werd dat binnen de groep verschillende opvattingen bestaan. Aan de ene kant heerst de opvatting, dat het eerste

doel moet zijn om zoveel mogelijk Nederlanders op de been te krijgen voor een demonstratie tegen de oorlog in Vietnam, waarbij gewelddadigheden van de zijde der demonstranten achterwege moeten blijven, maar waarbij wel in bepaalde gevallen wetsovertredingen kunnen of moeten plaatsvinden. Anderen daarentegen zijn het niet eens met het "geweldloze" karakter van dit soort demonstraties.

De bestaande tegenstellingen kwamen, aldus Bruggeman, ook tot uiting in een op 18 mei jl. door de Actiegroep in Amsterdam belegde nachtbijeenkomst, waar gediscussieerd werd over doelstelling en werkwijze van de groep.

Aan het slot van zijn artikel doet de schrijver enige suggesties om - zoals hij schrijft - te voorkomen, dat de bestaande actiegroep, evenals destijds de "Ban-de-Bom"-groep en het Comité 29 november 1962, zal verzanden. Hij wijst er in dit verband op, dat de demonstraties en protesten geen doel op zichzelf mogen worden, maar het publiek moeten bepalen bij de zaak waar het om gaat. Voorts wil hij een zo groot mogelijke samenwerking (en als het kan samensmelting) van de verschillende actie-bewegingen, zonder dat een duidelijke doelstelling verloren gaat. Verder pleit hij voor een organisatie die, hoewel soepel en democratisch, zich toch gaat bezighouden met tactiek en strategie, teneinde de huidige activiteiten tot een goed einde te kunnen brengen. Zo vindt hij het noodzakelijk, dat ernst gemaakt wordt met de studie en training, die voor geweldloze, zij het "radicale" acties nodig zijn.

Gelet op het bovenstaande ziet het er naar uit, dat het "Vietnam-bulletin" zal pogen de activiteiten te bundelen: in het eerste nummer werden dan ook zowel die van de actiegroep als die van het jongerencomité vermeld. Niettemin wil de redactie van het periodiek daarbij voorshands een onafhankelijke positie blijven innemen.

Jongerendemonstratie tegen politiebeleid

Acht Amsterdamse studenten- en jongerenorganisaties namen op 22 juni j.l. het initiatief om de volgende avond een demonstratie tegen het politiebeleid te organiseren. Deze organisaties waren: het communistische Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV), de daarmee verwante Organisatie van Progressieve Studerende Jeugd (OPSJ), de eveneens communistische, studentenvereniging "Perikles", de democratisch-socialistische studentenvereniging "Politeia", de Provo's, de Pacifistisch-Socialistische Jongeren-werkgroepen (PSJW), de links-socialistische

"Socialistische Jeugd" (SJ) en de afdeling Amsterdam van de Studentenvakbeweging (SVB).

In een persbericht schreven zij o.m., dat hij het gewelddadig politie-optreden op 13 juni (zie hoofdstuk II) tegen demonstrerende bouwvakkers, de dood vond. De vrees van burgemeester Van Hall, aldus het bericht, in maart voor de televisie geuit, was bewaarheid. De organisatoren noemden dit schamper het resultaat van de afkoe-
lingsperiode.

De demonstranten wilden de volgende leuzen meevoeren:

"sanering politie", "Van der Molen weg", "politie onder gemeenteraad", "buitenlandse troepen uit Amsterdam", "geen censuur op leuzen" en "een gekozen burgemeester".

Onmiddellijk nadat bekend werd dat de burgemeester zijn toestemming voor de demonstratie had geweigerd, trok het communistische ANJV (en vermoedelijk ook de OPSJ en "Perikles") zich terug. De overige organisaties besloten daarop evenwel de mars toch te laten doorgaan. Politie en marechaussee maakten daaraan een eind door 56 jongeren te arresteren. Onder hen bevonden zich de bekende "provo" , de "Links"-redacteurs Jan Blok en Ton Regtien en de voorzitter van de SJ,

In verband met het voorgaande doet een verklaring van het Amsterdamse ANJV-districtsbestuur, opgenomen in "De Waarheid" van 23 juni 1966, vreemd aan. Daarin wordt gezegd, dat de afdeling Amsterdam van de Studentenvakbeweging vanwege de examens en de vacaties, niet voldoende gelegenheid had een en ander goed onder de studenten voor te bereiden, waarom zij besloot van deelneming af te zien. Aangezien, aldus het ANJV, de overige organisaties (behalve het ANJV, dat "een sterke georganiseerde basis onder de arbeidersjeugd bezit") een te kleine georganiseerde invloed onder de jeugd hebben om de demonstratie in alle opzichten tot een succes te maken, besloot ook het ANJV zich terug te trekken.

Rechtsextremisme

Parallel N.P.D. - Boerenpartij?

Tijdens het op 18 en 19 juni j.l. te Karlsruhe gehouden congres van de "Nationaldemokratische Partei Deutschlands" (NPD), een rechtse partij met grote aanhang van oud-leden van de voormalige NSDAP, werd het laatste nummer van het NPD-orgaan "Deutsche Nachrichten" verspreid.

In dit nummer was een artikel opgenomen van de journalist (gemeenteraadslid voor de Boerenpartij te Voorschoten), getiteld "Nationaal verzet ook in Nederland". Hoewel de schrijver wel enig verschil ziet tussen de politieke situatie in Nederland en die in West-Duitsland, constateert hij een zekere overeenkomst tussen de NPD en de Boerenpartij, nl. "het verzet van de nationale en conservatieve krachten tegen de voogdij van internationale linkse krachten".

verklaarde later het artikel op eigen initiatief te hebben geschreven. Hij zei te hebben aangeknoopt bij de uitspraak van het Kamerlid voor de Boerenpartij P.Voogd, die op de avond van de raadsverkiezingen voor de televisie verklaarde, dat de Boerenpartij een ultra-rechtse partij is. meende dit te moeten onderschrijven.

De voorzitter van deze partij, de heer H.Koekoek, verklaarde naar aanleiding van het artikel van evenwel, dat de Boerenpartij "voor 100% democratisch is" en dat er dus geen enkele overeenkomst kan zijn met een fascistische Duitse partij. Wel gaf hij toe, dat er bepaalde aanrakingsvlakken tussen de beide partijen bestaan. Koekoek legde er overigens de nadruk op, dat tussen de Boerenpartij en de NPD geen enkel contact bestaat. Over zei hij, dat deze niet mocht worden gezien als woordvoerder of als spreekbuis van de Boerenpartij.

De schrijver van het boekje "De Boerenpartij", Ir. door velen beschouwd als de "coming man" van deze partij, heeft intussen gezegd het helemaal niet eens te zijn met het artikel van Hij ziet geen enkele parallel tussen beide partijen en zou de Boerenpartij niet eens als "ultra-rechtse"partij willen kenschetsen.

Het schrijven van het artikel heeft tot dusver weinig vreugde gebracht. Niet alleen distancieert de leiding van de Boerenpartij zich van de inhoud, maar bovendien heeft de uitgever van het zondagsblad "Boulevard" de relatie met hem verbroken, aangezien door de politieke activiteit van "het te voeren beleid" zou zijn aangetaast (was redacteur van het blad).

"De Waarheid" van 21 juni 1966 stelde zonder meer, dat had geschreven, dat de Boerenpartij overeenkomt met de neo-nazistische NPD. Volgens het CPN-dagblad deelde Koekoek in deze de opvattingen van Over de kritiek van Koekoek en van Ir. op het artikel van wordt door "De Waarheid" (uiteraard) met geen woord gerept.

OVERZICHT BUITENLANDSE REIZEN

Tot + 15 juni. 1966

<u>Datum:</u>	<u>Naam:</u>	<u>Geb. datum:</u>	<u>Reisdoel:</u>
28- 3-1966 14- 4-1966			Resp. lid D.B.-CPN en prep.secc. CPN. Moskou, CPSU-congres.
15- 4-1966			Pol.secc. CPN distr. N.H.N. België (Worsten) i.v.m. protestbetoging van stakende vrouwe- lijke werknemers waper fabriek.
15- 4-1966 29- 4-1966			Resp. Russ. student en leraar. Woonden congres bij van de N.S. Stud.Raad in Driener- loo (13-16 april).
20- 4-1966 24- 4-1966	HULST, W.	9-12-1916	Leiders reisbureau Vernu en VCU-reis- dienst. Maakten deel uit van groep vert. van reisbureau, die o.l.v. MALEV-vert. KISS een oriëntatie- bezoek bracht aan Hon- garije.
25- 4-1966			NVE-delegatie. Luik, adhassie betuiging met de staking van de FN- arbeidsters.
8- 5-1966			Voorraanstaand Trots- kist. Inreis vanuit Frankfurt (reisdoel niet bekend).
8- 5-1966			Tolk. Inreis vanuit Lissabon (reisdoel niet bekend).
16- 5-1966 23- 5-1966			Lid DE-ANJV. Moskou, Komsomol-congres.
Begin juni 1966	KLINKENBERG, W.G.	7-12-1923	Ex-journalist "De Waar- heid". Parijs, reis- doel onbekend.
5- 6-1966			Voorzitter GNF. Frank- rijk, vakantie.

<u>Datum:</u>	<u>Naam:</u>	<u>Geb. datum:</u>	<u>Reisdoel:</u>
11- 6-1966			Vooraanstaand commu- niste. Praag (reis- doel niet bekend).
13- 6-1966			Lid CPN. Hongarije (reisdoel niet bekend).
7- 7-1966			Leden Verenigd Verzet
18- 7-1966			DDR, vakantie uitwis- seling.

STAKINGSOVERZICHT JUNI 1966

Bedrijf : VEROLME, Rotterdam-Rozenburg.
Aanleiding : protest tegen verhoogde belastingtarief op bijzondere beloningen.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : geen.
Aantal werknemers : ---
Aantal stakers : 150 man van reparatie-afdeling.
Duur staking : 10 juni (½ dag).

Bedrijf : Bouwvakarbeiders van verschillende objecten te Amsterdam.
Aanleiding : protest tegen politie-optreden op maandagavond 13 juni, waaraan dood van bouwvakarbeider Jan Weggelaar werd toegeschreven.
Inmenging vakbonden : Amsterdams Bouwvak Comité en Schilderscommissie.
Resultaat : ---
Aantal werknemers : + 12000.
Aantal stakers : 8 à 10.000.
Duur staking : 14 juni 1966 (een dag).

Bedrijf : Bouwvakarbeiders van diverse objecten buiten Amsterdam.
Aanleiding : solidariteitsbetuiging met staking Amsterdamse bouwvakarbeiders.
Inmenging vakbonden : ---
Resultaat : ---
Aantal werknemers : --- Wormerveer 40,
Aantal stakers : Zaandam 600, Haarlem 600, /Rotterdam 80, Utrecht 250, Weesp 37, Koog a/d Zaan 20, Den Haag 250.
Duur staking : 14 juni 1966 (een dag). Den Haag 15 juni (een dag).

Bedrijf : Enkele havenbedrijven (Houthaven, Minervahaven) Amsterdam.
Aanleiding : solidariteitsbetuiging met staking Amsterdamse bouwvakarbeiders.
Inmenging vakbonden : ---
Resultaat : ---
Aantal werknemers : ---
Aantal stakers : + 250.
Duur staking : 14 juni 's middags; 15 juni gehele dag.

Bedrijf : NV Stuwadoorsbedrijf A.A. HOGERWERFF, Rotterdam.
Aanleiding : schoonmaken van extra vuil schip.
Inmenging vakbonden : NBV (NJV) bemiddelde.
Resultaat : extra vuilwerktoeslag toegezegd.
Aantal werknemers : ---
Aantal stakers : 36.
Duur staking : 16 juni, van 7.30 tot 11.30 uur.

Bedrijf : Amsterdamse Droogdok Maatschappij, Amsterdam.
Aanleiding : eis dat werkgever verhoogd belastingtarief op
bijzondere beloningen zal compenseren.

Inmenging vakbonden : ---
Resultaat : geen; directie ontsloeg zondag 19 juni telegra-
fisch 179 werknemers. (De meesten zijn eind juni
weer als nieuwe krachten aangenomen.)

Aantal werknemers : 1100 weekloners.
Aantal stakers : 750.
Duur staking : 10 juni werk door dag- en nachtploeg één uur te
vroeg beëindigd en overwerk geweigerd tijdens
weekeinde; 17 juni en weekeinde: idem; op maan-
dag 20 juni binnen de poort door 60% der niet-
ontslagenen eerst 's middags werk normaal her-
vat.

Bedrijf : Bouwobject "Groenoord", Schiedam, van NUYS &
De WINTER en firma P. SCHOUTEN en Zn.
Aanleiding : protest inhouding 2% administratiekosten op
vakantiebonnen ongeorganiseerden en eis plaat-
sing kantine.

Inmenging vakbonden : ---
Resultaat : plaatsing kantine wordt besproken.
Aantal werknemers : ---
Aantal stakers : 50
Duur staking : 20 juni (een uur).

A G E N D A
=====

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
juni? 1966	Raadsvergadering WVR	Stockholm	Wereldvrede raad
juni 1966	6e Congres IOJ	Oost-Berlijn	Intern. Org. van Journalisten
6-16 juni 1966	7e Assemblé (congres) WFDJ	Sofia	Wereldfed. Dem. Jeugd
7 juni 1966	Stertocht 1966	Haarlem	Nederl. Vrouwen Beweging
* 11-19 juni 1966	Zitting Ex. Comité IUS	Caïro	Intern. Unie v. Studenten
13-16 juni 1966	Bijeenkomst WVR	Genève	Wereldvrede raad
1-7 aug. 1966	Studieconferentie	Warschau	Wereldvrede raad/ War Resisters Internationaal

* nieuw c.q. aangevuld.

F R I E S L A N D

	<u>Zetels</u>		<u>Percentages</u>				<u>Aantal Stemmen</u>
	'66	'62	G.R.'66	P.S.'66	Kamer '63	G.R.'62	
Leeuwarden	-	-	2.3	1.8	1.7	1.9	1.127
Opsterland	1	1	6.4	3.3	3.5	4.4	901
Smallingerland	1	1	4.6	3.3	3.4	5.2	814
Sneek	1	-	5.-	2.7	2.7	4.1	643
Tietjerksterad.	-	-	1.1	0.7	0.6	0.9	128
Westst.werf	1	1	5.9	3.9	3.7	4.9	718
Heerenveen	2	2	9.1	8.4	9.1	10.2	1.484
Oostst.werf	1	1	5.6	3.8	3.6	4.9	583
Lemsterland	1	1	11.5	6.8	6.3	8.4	503
Achtkarspelen	-	-	2.9	2.2	1.9	2.6	306
Idaarderadeel	-	-	1.7	1.2	1.3	2.7	70
Wonseradeel	-	-	2.7	1.1	1.3	2.-	179
Franeker	-	-	1.9	1.7	1.6	1.6	96

G R O N I N G E N

Groningen	2	2	5.4	4.9	5.-	5.2	4.792
H.Z.Sappemeer	2	1	10.-	6.8	7.7	8.6	1.512
Onstwedde	1	-	6.4	3.3	3.5	4.4	901
Finstewolde	7	6	63.-	56.-	53.6	53.3	1.203
Beerta	6	5	51.6	41.2	39.3	47.-	1.102
Uithuizen	1	-	7.9	4.3	4.1	6.7	232
Nwe Pekela	2	1	15.1	9.5	9.6	11.5	439
Scheemda	2	1	12.1	8.1	8.4	10.7	516
Wedde	3	1	23.8	12.7	9.-	14.-	550
Muntendam	2	1	12.3	7.9	8.2	10.3	259
Nwe Schans	3	2	35.2	27.6	25.3	32.9	384
Bellingwolde	2	2	16.-	12.9	14.3	17.3	534
Midwolde	1	1	8.1	4.8	5.-	7.3	201
Oude Pekela	3	3	22.2	16.-	15.6	18.6	1.009
Termunten	2	2	16.5	10.-	11.-	14.3	409
Wildervank	-	-	5.6	3.4	2.5	3.3	306
Vlagtwedde	1	1	8.1	4.-	4.-	6.8	754
Delfzijl	1	1	6.6	5.-	5.6	7.-	665
Veendam	-	-	4.2	3.5	3.2	4.4	441
Winschoten	2	2	13.9	9.5	9.2	12.1	1.435

D R E N T E

	<u>Zetels</u>		<u>Percentages</u>				<u>Aantal Stemmen</u>
	'66	'62	G.R. '66	P.S. '66	Kamer '63	G.R. '62	
Assen	-	-	2.6	2.-	1.9	2.5	456
Emmen	2	1	6.7	4.9	4.4	5.3	2.511
Hoogeveen	1	1	4.3	2.4	2.5	6.-	700
Meppel	-	-	2.2	0.9	0.8	0.7	229
Gasselte	1	1	(11.2)	6.7	5.7	9.2	700
Borger	-	-	2.7	2.3	1.9	2.2	163
Odoorn	-	-	4.4	2.6	2.6	3.6	299
Roden	?	-	2.7	2.3	2.4	-	150
Sleen	1	1	6.-	4.6	4.6	5.8	239

O V E R I J S S E L

Almelo	2	2	6.6	4.-	4.3	6.-	2.057
Deventer	2	2	5.6	4.9	5.8	6.6	1.929
Enschede	3	3	7.6	7.-	7.3	8.6	5.660
Hengelo	-	-	2.5	1.8	1.8	2.5	954
Zwolle	-	-	2.1	1.7	1.7	2.-	776
Losser	2	1	8.8	4.5	4.3	6.4	850
Steenwijk	1	-	5.5	2.-	1.6	2.9	352
Steenw.wold	-	-	1.3	1.-	1.-	-	57

G E L D E R L A N D

Apeldoorn	-	-	1.2	0.9	1.1	1.1	735
Arnhem	-	-	1.9	1.5	1.4	1.7	1.409
Doetinchem	-	-	0.9	0.7	0.6	0.8	136
Epe	-	-	0.6	0.4	3.7	0.6	91
Nijmegen	-	-	1.4	1.2	1.-	1.1	1.075
Renkum	-	-	1.1	0.7	0.8	0.8	181
Voorst	-	-	1.6	1.1	1.5	1.8	193
Wageningen	-	-	1.8	1.3	1.5	1.8	244
Zutphen	1	1	7.-	3.8	3.8	4.4	1.083
Culemborg	-	-	1.4	1.3	1.6	2.-	110
Rheden	-	-	1.3	0.8	0.8	1.4	329

NOORD HOLLAND

	<u>Zetels</u>		<u>Percentages</u>				<u>Aantal</u>
	'66	'62	G.R. '66	P.S. '66	Kamer '63	G.R. '62	<u>Stemmen</u>
Alkmaar	1	1	6.1	3.1	3.2	4.4	1.651
Amstelveen	-	-	1.4	1.1	1.2	1.4	432
Amsterdam	6	6	13.1	11.2	12.2	12.5	66.792
Beverwijk	1	1	6.3	4.2	4.7	5.2	1.400
Bussum	-	-	1.8	1.6	1.7	2.3	434
Haarlem	1	1	4.5	3.8	4.1	4.8	4.469
Haarl.meer	1	1	4.1	2.7	2.5	3.7	1.123
Heemskerk	-	-	3.8	2.1	1.6	1.7	408
Den Helder	-	-	1.1	0.9	0.9	1.2	297
Hilversum	1	1	2.9	2.3	2.5	2.7	1.700
Velsen	2	1	6.7	4.1	4.4	4.9	2.437
Zaandam	4	4	14.5	10.6	11.3	12.2	4.513
Aalsmeer	-	-	4.-	1.3	1.-	2.3	370
A.Paulowna	1	1	6.9	2.1	2.8	6.3	267
Heiloo	-	-	1.3	1.4	1.3	1.4	109
Hoorn	-	-	2.4	1.7	1.9	2.6	219
Koog a.d.Z.	3	2	24.8	16.4	14.1	16.4	999
Krommenie	3	2	20.-	14.5	15.8	17.7	1.315
Langedijk	-	-	3.7	2.-	1.9	2.2	185
Uitgeest	2	1	11.-	6.1	7.1	8.9	368
Purmerend	1	1	8.7	6.1	6.8	8.8	730
Oostzaan	3	3	29.3	16.8	17.2	22.9	741
Landsmeer	2	(3) 2	18.-	13.4	15.8	20.-	547
Geesp	-	-	2.2	1.7	2.-	1.2	181
Wormer	2	1	11.8	7.7	9.-	10.3	532
Pakhuizen	1	-	5.3	2.3	1.5	1.9	338
Jisp	2	1	25.1	11.6	8.9	10.6	125
Medemblik	1	1	8.9	4.1	3.7	9.-	230
Andijk	1	1	10.6	6.5	4.2	11.1	255
Soandijk	2	1	16.1	9.7	10.9	12.6	473
Ilpendam	1	1	17.8	13.2	14.7	17.1	278
Assendelft	2	2	16.2	10.-	11.7	17.-	673
Wormerveer	2	2	16.2	11.8	13.3	14.2	1.303
Beemster	-	-	2.9	2.1	2.-	1.6	111
Haarl.l.Spaarnw.-	-	-	5.9	3.-	3.-	4.-	129

NOORD HOLLAND

vervolg

	<u>Zetels</u>		<u>Percentages</u>				<u>Aantal</u>
	'66	'62	G.R. '66	P.S. '66	Kamer '63	G.R. '62	<u>Stemmen</u>
De Rijp	1	1	12.5	5.2	4.9	14.-	116
Schagen	-	-	4.4	1.7	1.8	3.8	143
Wieringen	1	2	9.-	6.1	6.9	10.8	369
Zandvoort	-	-	3.-	2.2	1.7	2.-	261
Zijpe	-	-	2.7	1.5	1.8	2.-	97
Wijdenes	-	-	7.2	1.8	1.7	-	41
Westzaan	1	2	11.8	10.6	12.-	14.-	303
Winkel	-	-	4.8	3.8	4.5	4.5	63
Barsingerhorn	-	-	9.-	5.3	6.2	9.5	95

ZUID HOLLAND

Delft	1	1	4.-	3.-	3.-	3.6	1.752
Dordrecht	1	-	3.7	2.3	2.1	2.3	1.780
Gouda	-	-	2.-	1.7	1.9	2.-	530
Gravenhage	1	1	2.9	2.5	2.7	2.9	9.735
Leiden	1	1	4.4	3.6	3.9	4.3	2.507
Noordwijk	-	-	0.4	0.6	0.6	0.6	42
Ridderkerk	-	-	1.6	1.4	1.-	-	288
Rotterdam	2	1	5.5	4.7	4.-	4.1	22.204
Rijswijk	-	-	0.8	0.7	0.8	0.9	207
Schiedam	1	1	4.6	3.9	3.4	3.8	2.090
Vlaardingen	-	-	2.5	2.1	1.6	1.5	993
Voorburg	-	-	0.6	0.6	0.6	0.7	167
Zwijndrecht	-	-	1.4	1.-	0.8	-	207
Ammerstol	1	1	18.8	10.5	11.1	17.2	126
Sliedrecht	-	-	3.8	1.3	1.3	-	
Heenvliet	1	1	17.4	8.2	6.2	13.1	111
Krimpen a.d.IJ.	-	-	3.-	2.1	1.8	2.7	215
Leerdam	-	-	1.6	1.3	1.4	1.2	110
Poortugaal	-	-	4.7	3.-	1.9	2.-	267
Hellevoetsluis	-	-	2.1	1.4	1.2	-	79

U T R E C H T

	<u>Zetels</u>		<u>Percentages</u>				<u>Aantal Stemmen</u>
	'66	'62	G.R. '66	P.S. '66	Kamer '63	G.R. '62	
Amersfoort	1	-	2.5	1.7	1.7	2.-	1.023
Baarn	-	-	1.1	1.1	1.-	1.5	145
Soest	-	-	0.7	0.8	0.9	1.5	129
Utrecht	1	1	2.6	2.-	1.9	2.2	3.882

L I M B U R G

Kerkrade	2	-	5.9	4.4	2.5	2.8	1.580
Maastricht	-	-	1.7	1.6	1.1	1.1	830
Venlo	-	-	2.3	1.1	0.7	0.5	671
Brunssum	1	1	4.9	4.4	3.1	5.2	669
Geleen	-	-	1.3	2.-	1.5	1.4	234
Heerlen	2	1	6.-	4.8	2.8	3.4	2.379
Hoensbroek	-	-	1.3	4.6	3.3	1.-	156
Schaesberg	-	-	2.-	3.1	2.5	1.9	155

N O O R D B R A B A N T

Tilburg	-	-	1.2	1.2	0.8	-	956
Breda	-	-	1.4	1.-	0.7	0.8	871
Eindhoven	-	-	1.1	1.1	0.8	0.9	1.083
Helmond	1	-	3.5	2.4	1.7	1.7	838

Z E E L A N D

Vlissingen	-	-	2.2	1.7	1.5	1.6	470
Middelburg (lijst Adriaansen)	-	-	0.7	0.6	0.5	-	109